

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 09. 2013.

Sarajevo, novembar/studeni 2013.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. 09. 2013. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I UVOD **1**

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **2**

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	8
2.1.1. Obaveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	18
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	37
2.4. Likvidnost	40
2.5. Devizni rizik	48

III ZAKLJUČCI I PREPORUKE **50**

P R I L O Z I

I UVOD

Poslovanje bankarskog sektora u Federaciji BiH već duži period odvija se u uslovima djelovanja ekonomske i finansijske krize, što ima uticaj na većinu poslovnih segmenata banaka. Osnovne karakteristike poslovanja u prva tri kvartala 2013. godine su: stagniranje rasta i ukupnog razvoja bankarskog sektora, kreditne aktivnosti imaju minimalan rast, a negativan trend u kvalitetu kreditnog portfolija, iako usporeniji, je i dalje prisutan, što je uticalo da su ključni pokazatelji kvaliteta aktive pogoršani, kao rezultat rasta dospjelih potraživanja i nekvalitetnih kredita, dok je struktura nekvalitetne aktive takođe pogoršana migracijom stavki u lošije kategorije klasifikacije. S druge strane, uvođenje racionalnije organizacije rada u većini banaka, reorganizacije mreže poslovnih jedinica i poboljšanih sistema i praksi upravljanja rizicima, prije svega kreditnim, naročito kod banaka u stranom vlasništvu, rezultirali su boljom profitabilnošću i finansijskim rezultatom. Takođe, nastavljen je rast štednje, likvidnost i kapitaliziranost bankarskog sektora ocjenjuju se zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje stabilan i siguran.

Sa 30.09.2013. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. U odnosu na 2012. godinu, broj banaka je manji za jednu banku, jer je Poštanskoj banci BH d.d. Sarajevo, koja je bila pod privremenom upravom, oduzeta bankarska dozvola za rad u junu 2013. godine. U bankarskom sektoru F BiH sa 30. 09. 2013. godine bilo je zaposleno 7.115 radnika, što je neznatan pad broja zaposlenih za 21 zaposlenika ili 0,3% u odnosu na 31.12.2012. godine .

Bilansna suma bankarskog sektora sa 30. 09. 2013. godine iznosila je 15,2 milijarde KM i veća je za 1,2% ili 184 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine. Rast bilansne sume najvećim dijelom rezultat je rasta depozita i subordinisanih dugova, a posljedično i novčanih sredstava.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH se značajno odrazio na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. Poslije minimalnog rasta kredita u 2012. godini i za devet mjeseci 2013. godine, zabilježen je neznatan rast od 0,9% ili 95 miliona KM. Ukupni krediti su sa 30.09.2013. godine iznosili 10,8 milijardi KM, a njihovo učešće u aktivi je iznosilo 70,9% što je na približno istom nivou kao i na kraju 2012. godine. Nekvalitetni krediti su u posmatranom periodu zabilježili rast od 9,4% ili 133 miliona KM, a učešće ukupnih nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima povećano je sa 13,2% na 14,3%. Rast nekvalitetnih kredita u 2013. godini, rezultat je rasta nekvalitetnih kredita pravnim licima za 16,6% ili 144 miliona KM i sa rastom učešće u ukupnim kreditima pravnim licima sa 15,6% na 18,2%. Nekvalitetni krediti stanovništvu zabilježili su pad od 2,2% i njihovo učešće u ukupnim kreditima stanovništvu iznosilo je 10,1%.

Novčana sredstava su u posmatranom periodu zabilježila rast od 5,1 % ili 201 milion KM i sa 30. 09. 2013. godine iznosila su 4,2 milijardi KM, a njihovo učešće u aktivi je povećano sa 26,4% na 27,4%. Ostvareni rast rezultat je povećanja depozita ali i vrlo skromnog kreditnog rasta. Pozitivan uticaj na novčana sredstva imalo je smanjenje ulaganja u vrijednosne papire od 5,6% ili 31 milion KM, koja na kraju trećeg kvartla 2013. godine iznose 518 miliona KM i sa učešćem od svega 3,4% u aktivi.

U strukturi izvora finansiranja banaka, depoziti su s iznosom od 11,2 milijarde KM i učešćem od 73,7% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u F BiH. U prva tri kvartala 2013. godine depoziti su porasli za 2,1% ili 228 miliona KM. U istom periodu štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta kao i u prethodnim godinama, te su na kraju posmatranog perioda iznosili šest milijardi KM, što je za 5% ili 275 miliona KM više nego na kraju 2012. godine.

Negativna kretanja kod kreditnih obaveza banaka nastavljena su i u 2013. godini, odnosno njihov pad od 120 miliona KM ili 10,5% u odnosu na kraj 2012. godine, tako da su sa 30. 09. 2013. godine

iznosile 1,02 milijarde KM ili 6,7% od ukupnih izvora finansiranja. To je rezultat smanjenja zaduživanja banaka iz F BiH u inostranstvu, posebno od matičnih grupacija. Sredstva dobijena od grupacija (depoziti, uzeti krediti i subordinisani dug) iznose 1,26 milijardi KM i manja su za 130 miliona KM ili 9,3% u odnosu na kraj 2012. godine.

Na nivou sistema, ukupan kapital imao je rast od 2,6% ili 58 miliona KM i iznosio je 2,3 milijarde KM.

Regulatorni kapital sa 30. 09. 2013. godine iznosio je 2,2 milijarde KM i povećan je za 1% ili 30 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 09. 2013. godine iznosila je 17,2% što je za 0,1% procentni poen manje u odnosu na kraju 2012. godine i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Na nivou bankarskog sistema u F BiH u posmatranom periodu 2013. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 92 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat od 141 miliona KM ostvarilo je 13 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od 49 miliona KM iskazan je kod četiri banke.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Značajno smanjenje nekamatnih rashoda u odnosu na ukupan prihod, koji je skoro na istom nivou kao i prošle godine, takođe je uticalo na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isti period prošle godine.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 09. 2013. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je manji u odnosu na 31. 12. 2012. godine, s obzirom da je dana 20.06.2013. godine ukinuta bankarska dozvola i otvoren likvidacioni postupak nad Postbank BH d.d. Sarajevo. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

U prvih devet mjeseci 2013. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka. Trend širenja je nastavljen, ali u znatno manjem obimu nego ranije, čemu je osnovni uzrok finansijska kriza. Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže poslovnih jedinica tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 87 (83 promjene na teritoriji Federacije BiH i četiri na teritoriji Republike Srpske): osnovano je devet novih organizacionih dijelova, 22 su ukinuta, a kod 56 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 09. 2013. godine imale ukupno 577 organizacionih dijelova, što je u odnosu na 31. 12. 2012. godine manje za 1,4%.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (25) je isti kao i na 31. 12.

2012. godine.

Sa 30. 09. 2013. godine osam banaka iz Federacije BiH imale su 50 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a osam banaka je imalo 11 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 25 organizacionih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 09. 2013. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

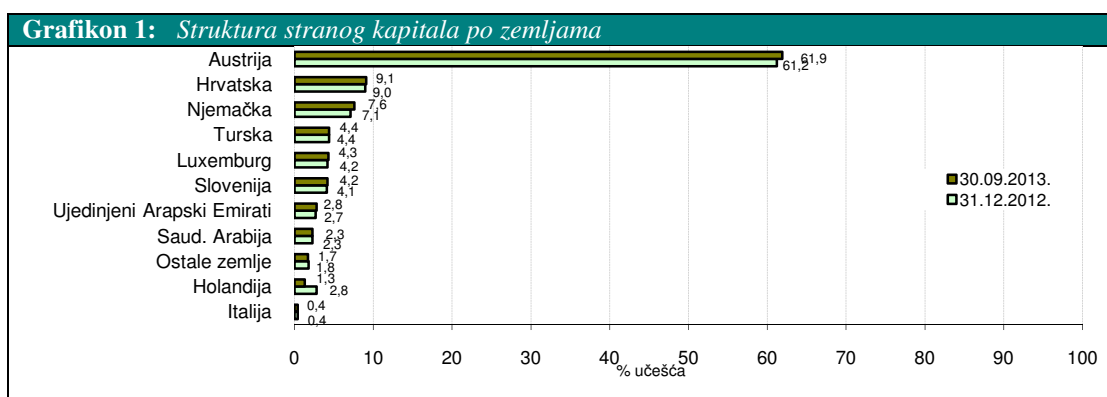
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 09. 2013. godine, ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 09. 2013. godine stanje je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: najveće učešće stranog kapitala od 61,9% imaju dioničari iz Austrije, slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 9,1%, te Njemačke od 7,6%. Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 5%.

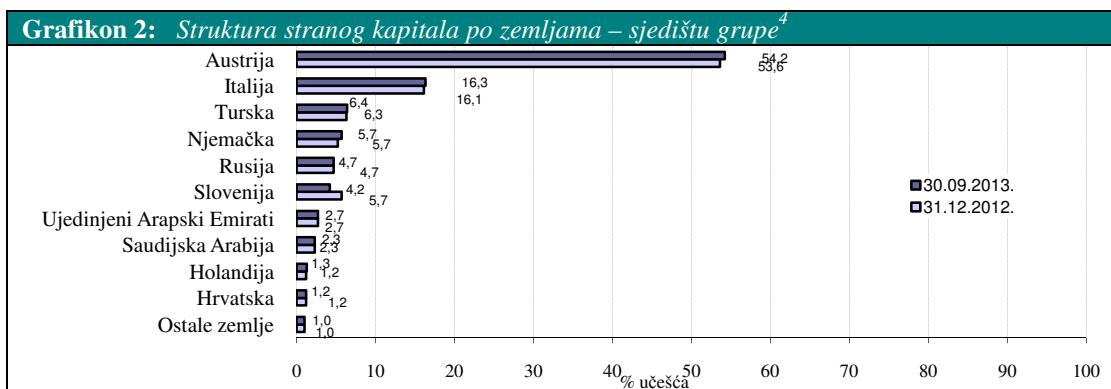

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je takođe neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 54,2%, slijede italijanske banke s učešćem od 16,3%, ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 7%, a od 2012. godine pojavljuje se učešće Rusije³ od 4,7%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

³ Ruska banka Sberbank kupila je u 2012. godini Volksbank International iz Austrije, u čijem je vlasništvu Volksbank BH d.d. Sarajevo.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

-u 000 KM-

Tabela 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
Državne banke	50.499	2%	51.114	2%	51.927	2%	101	102
Privatne banke	2.029.566	98%	2.166.261	98%	2.223.208	98%	107	103
U K U P N O	2.080.065	100%	2.217.375	100%	2.275.135	100%	107	103

U tri kvartala 2013. godine ukupan kapital povećan je za 3% ili 58 miliona KM. Najveći pozitivan uticaj na kapital imao je tekući finansijski rezultat-dobit od 92 miliona KM, a negativan smanjenje po osnovu prenosa na obaveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 31 milion KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

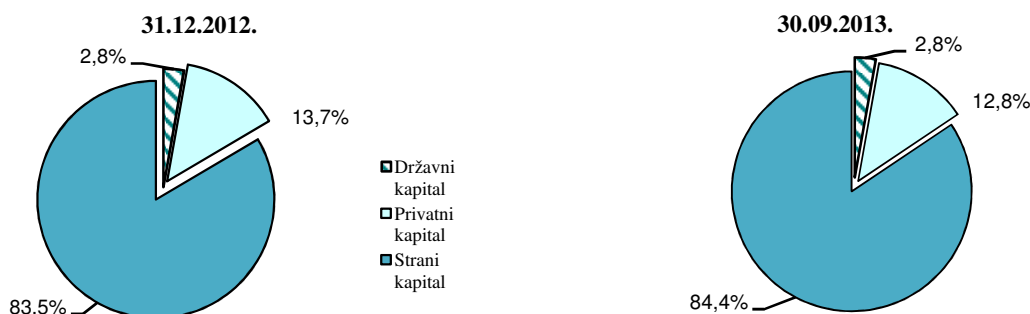
- u 000 KM-

Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	4/2	6/4
		%		%		%		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	38.072	3,2	33.096	2,8	32.364	2,8	87	98
Privatni kapital (rezidenti)	174.088	14,6	164.603	13,7	150.031	12,8	95	91
Strani kapital (nerezidenti)	981.412	82,2	1.003.907	83,5	991.340	84,4	102	99
U K U P N O	1.193.572	100,0	1.201.606	100,0	1.173.735	100,0	101	98

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilansa stanja po shemi FBA: počev od 31.12.2011. godine, pored dioničkog kapitala, emisijonog ažia, neraspoređene dobiti i rezervi, i ostalog kapitala (finansijski rezultat tekućeg perioda), u ukupan kapital se uključuju i rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti.

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u devet mjeseci 2013. godine je manji za 27,9 miliona KM neto ili za 2,3% u odnosu na 31. 12. 2012. godine. Dionički kapital je povećan za 4,0 miliona KM dokapitalizacijom-emisijom dionica u jednoj banci, u drugoj banci je povećan za 1,4 miliona KM dokapitalizacijom iz dobiti, smanjen za 4,9 miliona KM u jednoj banci nakon naloga FBA za isključenje navedenog iznosa iz kapitala, te smanjen za 28,4 miliona KM zbog ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad jednom bankom.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 09. 2013. godine iznosi 2,8 % i isti je kao 31. 12. 2012. godine, posmatrano u relativnim pokazateljima. Posmatrano u apsolutnim iznosima, učešće državnog kapitala smanjeno je za 732 hiljade KM koliko je iznosio državni kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije.

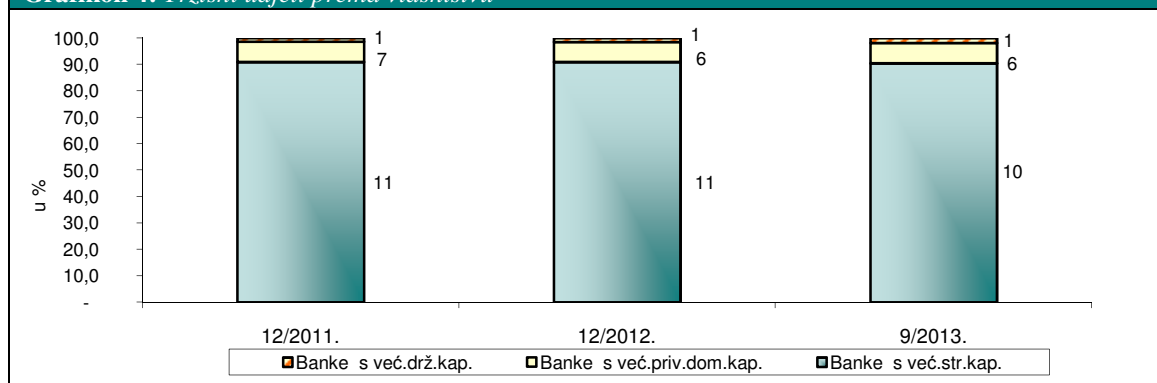
Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 12,8% i manji je za 0,9 indeksnih poena u odnosu na 31. 12. 2012. godine, odnosno za 14,6 miliona KM neto. Učešće privatnog kapitala (rezidenata) je smanjeno za 4,9 miliona KM nakon naloga FBA jednoj banci da isključi navedeni iznos iz kapitala, te za 11,4 miliona KM, koliko je iznosio privatni kapital (rezidenti) u Postbank BH, nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad Bankom, a povećano je za 1,4 miliona KM dokapitalizacijom iz dobiti kod jedne banke, te za 0,3 miliona KM prometom dionica.

Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je za 0,9 indeksnih poena ako se posmatra u relativnim pokazateljima (povećanje sa 83,5% na 84,4%). Posmatrano u apsolutnim iznosima, učešće privatnog kapitala (nerezidenti) smanjeno je za 12,6 miliona KM neto, s obzirom da se desilo jedno smanjenje za 16,3 miliona KM koliko je iznosio strani kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije, jedno povećanje u iznosu od 4,0 miliona KM koliko je iznosila dokapitalizacija u jednoj banci, te smanjenje za 0,3 miliona KM prometom dionica.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 09. 2013. godine iznosio je visokih 90,5%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,7%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,8%.

Tabela 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.09.2013.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,4	1,3	1	2,3	1,4	1	2,3	1,8
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	10,3	7,7	6	10,5	7,6	6	9,7	7,7
Banke s većinskim stranim kapitalom	11	87,3	91,0	11	87,2	91,0	10	88,0	90,5
U K U P N O	19	100,0	100,0	18	100,0	100,0	17	100,0	100,0

Grafikon 4: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30. 09. 2013. godine bilo je ukupno zaposleno 7.109 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim bankama 97%.

Tabela 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	177	2%	183	3%	203	3%	103	111
Privatne banke	7.192	98%	6.947	97%	6.906	97%	97	99
U K U P N O	7.369	100%	7.130	100%	7.109	100%	97	100
Broj banaka	19		18		17		95	94

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.401	46,1%	3.479	48,8%	3.643	51,2%	102	105
Viša stručna sprema	706	9,6%	667	9,3%	619	8,7%	94	93
Srednja stručna sprema	3.218	43,7%	2.949	41,4%	2.819	39,7%	92	96
Ostali	44	0,6%	35	0,5%	28	0,4%	80	80
U K U P N O	7.369	100,0%	7.130	100,0%	7.109	100,0%	97	100

U devet mjeseci 2013. godine zabilježen je neznatan pad broja zaposlenih za 21 ili 0,3%, a negativni efekat oduzimanja dozvole za rad jednoj banci u vidu smanjenja broja zaposlenih za 85, amortiziran je povećanjem broja zaposlenih u drugim bankama, što je rezultiralo navedenim neznatnim smanjenjem na nivou sistema.

Trend poboljšanja kvalifikacione strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen je i u 2013. godini, s jedne strane kao rezultat rasta ove kategorije za 5% ili 164 radnika, a s druge strane, smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 4% ili 130 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.09.2013.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	177	191.881	1.084	183	209.971	1.147	203	265.621	1.308
Privatne	7.192	15.071.438	2.096	6.947	14.780.795	2.128	6.906	14.909.635	2.159
UKUPNO	7.369	15.263.319	2.071	7.130	14.990.766	2.102	7.109	15.175.256	2.135

Na kraju trećeg kvartala 2013. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,1 milion KM aktive, što je isto kao i na kraju 2012. godine.

Tabela 7: Aktiva po zaposlenom po grupama					
Aktiva (000 KM)	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka
do 1.000	4		3		1
1.000 do 2.000	9		10		10
2.000 do 3.000	5		4		5
Preko 3.000	1		1		1
UKUPNO	19		18		17

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 997 hiljada KM do 3,9 miliona KM aktive po zaposlenom. Pet banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,4 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni,

neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2013. godine iznosila je 15,2 milijarde KM, što je više za 1,2% ili 184 miliona KM nego na kraju 2012. godine. Dok su u prvoj polovini godine zabilježena negativna kretanja (pad aktive 0,8%, depozita 0,9%, kreditnih izvora 9,7% i novčanih sredstava 3,7%), rast depozita od 3% i subordinisanih dugova 31% u trećem kvartalu pozitivno se odrazio na navedene segmente. S druge strane, zbog daljeg uticaja finansijske i ekonomske krize, kvalitet kredita je u padu, nenaplativa potraživanja su u porastu, a rast kreditnih plasmana je neznatan. Ipak, može se konstatovati da su negativni trendovi u prethodnoj i ovoj godini usporeniji, tako da su promjene neznatne, a ključni pokazatelji poslovanja bankarskog sistema uglavnom stagniraju i, s manjim oscilacijama, održavaju se u posljednje dvije godine na približno istom nivou.

- 000 KM-

Tabela 8: Bilans stanja								
O P I S	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.378.076	28,8	3.962.581	26,4	4.164.010	27,4	91	105
Vrijednosni papiri ⁷	458.465	3,0	548.467	3,7	517.718	3,4	120	94
Plasmani drugim bankama	79.940	0,5	78.522	0,5	79.420	0,5	98	101
Kreditni	10.487.671	68,7	10.666.124	71,1	10.760.997	70,9	102	101
Ispravka vrijed.	931.946	6,1	1.007.459	6,7	1.066.568	7,0	108	106
Kreditni- neto (kreditni minus isp.vrijed.)	9.555.725	62,6	9.658.665	64,4	9.694.429	63,9	101	100
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	540.749	3,5	521.493	3,5	518.832	3,4	96	99
Ostala aktiva	250.364	1,6	221.038	1,5	200.847	1,4	88	91
UKUPNA AKTIVA	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	15.175.256	100,0	98	101
P A S I V A :								
O B A V E Z E								
Depoziti	11.124.675	72,9	10.961.001	73,1	11.189.322	73,7	99	102
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0,0	2.000	0,0	0	0,0	100	n/a
Obaveze po uzetim kreditima	1.319.299	8,6	1.141.561	7,6	1.021.875	6,7	87	90
Ostale obaveze	737.280	4,9	668.829	4,5	688.924	4,6	91	103
K A P I T A L								
Kapital	2.080.065	13,6	2.217.375	14,8	2.275.135	15,0	107	103
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	15.175.256	100,0	98	101

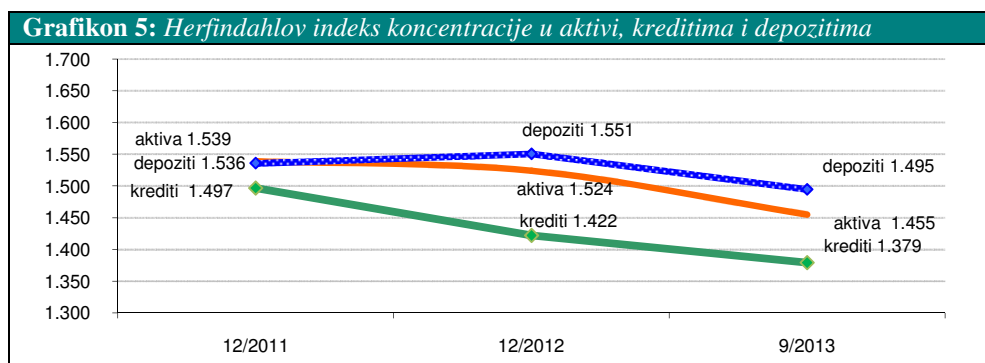
Tabela 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS				
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9 (7/5)			
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)			
Državne	1	191.881	1%	1	209.971	1%	1	265.621	2%	109	127
Privatne	18	15.071.438	99%	17	14.780.795	99%	16	14.909.635	98%	98	101
UKUPNO	19	15.263.319	100%	18	14.990.766	100%	17	15.175.256	100%	98	101

⁶ Državne banke u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.09.2013. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 647 miliona KM.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospjeća.

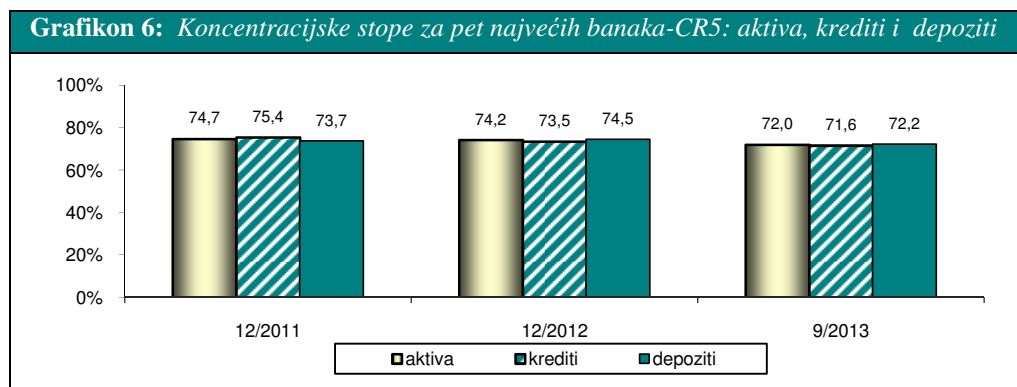
Kod 13 banaka aktiva je veća nego na kraju 2012. godine, dok je kod preostale četiri banke aktiva smanjena, stopa pada se kretala u rasponu od 4% do 13%. Negativan uticaj od 50 miliona KM na bilansnu sumu bankarskog sistema imalo je oduzimanje dozvole za rad jednoj banci u šestom mjesecu 2013. godine.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

U tri kvartala 2013. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen: za aktivu 69, kredite 43 i depozite 56 jedinica, tako da je sa 30. 09. 2013. godine za aktivu iznosio 1.455, kredite 1.379 i depozite 1.495 jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je smanjen za tržišno učešće sa 74,2% na 72,0%, kod kredita sa 73,5% na 71,6% i kod depozita sa 74,5% na 72,2%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 72% tržišta, kredita i depozita.

⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

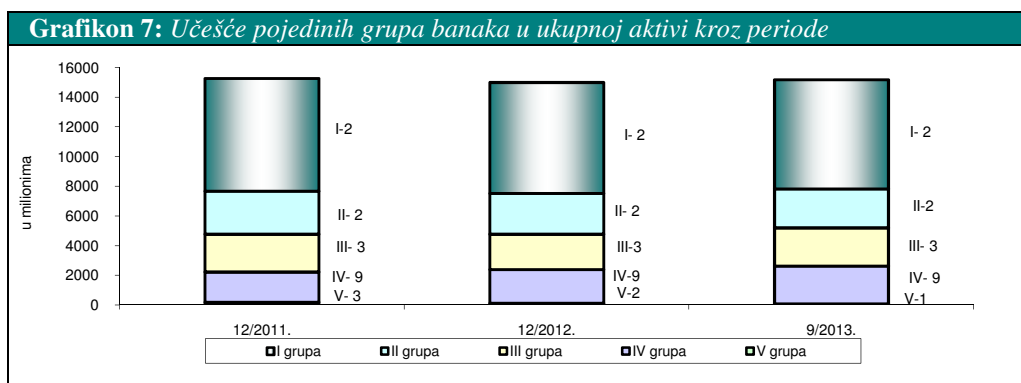
Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Promjene u učešću u odnosu na kraj 2012. godine, zabilježene su u svim grupama, što je rezultat promjene aktive kod većine banaka, te oduzimanja bankarske dozvole jednoj banci iz grupe malih banaka (V grupa).

Učešće četiri najveće banke je smanjeno: I grupe (dvije najveće banke u sistemu, s aktivom preko tri milijarde KM) sa 49,8% na 48,4% i II grupe (dvije banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) sa 18,3% na 17,3%. S druge strane, učešće III grupe (tri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) povećano je za 1,1 procentni poen, odnosno na 17%, a IV grupe od devet banaka (s aktivom između 100 i 500 miliona KM banaka) povećano je za 1,6 procentnih poena i iznosi 16,8%. Učešće posljednje V grupe (aktiva manja od 100 miliona KM), nakon smanjenja sa dvije na jednu banku, zbog oduzimanja bankarske dozvole jedne banke, smanjeno je na 0,5%.

Iako je došlo do manjih promjena u učešću pojedinih grupa, evidentno je da četiri najveće banke i dalje imaju visoko tržišno učešće od 66%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode									
IZNOS AKTIVE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.09.2013.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	7.596	49,7	2	7.476	49,8	2	7.348	48,4	2
II- 1000 do 2000	2.894	19,0	2	2.741	18,3	2	2.626	17,3	2
III- 500 do 1000	2.545	16,7	3	2.379	15,9	3	2.573	17,0	3
IV- 100 do 500	2.030	13,3	9	2.280	15,2	9	2.556	16,8	9
V- Ispod 100	198	1,3	3	115	0,8	2	72	0,5	1
UKUPNO	15.263	100,0	19	14.991	100,0	18	15.175	100,0	17

Rast bilansne sume od 1,2% ili 184 miliona KM, odnosno na nivo od 15,2 milijarde KM na kraju trećeg kvartala 2013. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita za 2,1% ili 228 miliona KM, zatim subordinisanih dugova za 24% ili 45 miliona KM, uz istovremeni pad kreditnih obaveza za 10% ili 120 miliona KM. Ukupan kapital je takođe imao rast od 2,6% ili 58 miliona KM, što je najviše rezultat povećanja po osnovu tekućeg finansijskog rezultata-dobiti od 92 miliona KM i smanjenja zbog prenosa na obaveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu kod dvije banke) u iznosu od 31 milion KM. Na kraju trećeg kvartala 2013. godine ukupan kapital je iznosio 2,3 milijarde KM.

Novčana sredstava, nakon pada od 3,7% u prvoj polovini 2013. godine, u trećem kvartalu imala su porast od 9%, što kumulativno za devet mjeseci rezultira stopom rasta od 5,1% ili 201 milion KM i sa

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

30. 09. 2013. godine iznosila su 4,2 milijarde KM. Ostvareni rast rezultat je navedenog povećanja depozita, ali i vrlo skromnog kreditnog rasta.

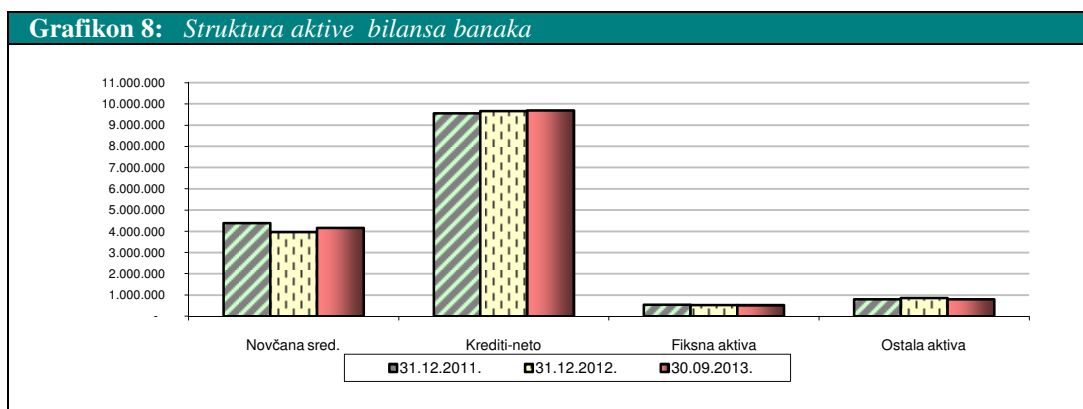
Pozitivan uticaj na novčana sredstva imalo je smanjenje ulaganja u vrijednosne papire od 5,6% ili 31 milion KM, koja na kraju trećeg kvartala 2013. godine iznose 518 miliona KM, što je učešće u aktivi od svega 3,4%. Nakon blagog rasta od 0,9% ili 95 miliona KM, kreditni portfolio je sa 30. 09. 2013. godine iznosio 10,8 milijardi KM.

Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje), s neznatnim padom od pet miliona KM, iznosio je 370 miliona KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospijea smanjeni su sa 173 miliona KM na 147 miliona KM. U oba portfolija nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitovala Vlada F BiH¹² ukupne vrijednosti sa 30. 09. 2013. godine od 195 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 27 miliona KM. Takođe, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća preduzeća ukupno u iznosu od četiri miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od cca 292 miliona KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU.

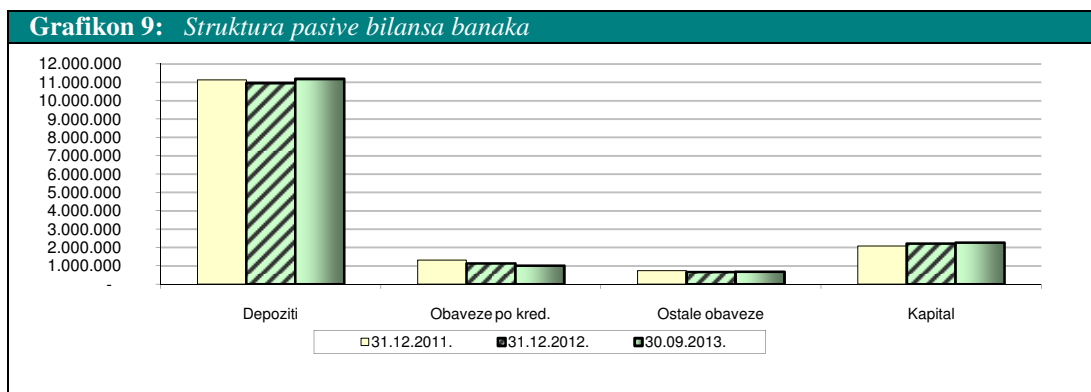
U 2013. godini Vlada F BiH emitovala je tri tranše trezorskih zapisa: u martu 2013. godine nominalne vrijednosti 30 miliona KM, sa dospijecom u septembru 2013. godine, te u septembru 2013. godine dvije tranše: jednu u iznosu od 30 miliona KM (dospijee u martu 2014. godine) i drugu od 20 miliona KM (dospijee u junu 2014. godine). Trezorski zapisi sa 30. 09. 2013. godine iznose 50 miliona KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 49,6 miliona KM. Takođe, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i obveznice emitenta Vlade F BiH (emitovane u 2012. godini: prva u maju u iznosu od 80 miliona KM, rok dospijea tri godine, druga u junu i augustu, ukupno 30 miliona KM, rok dospijea pet godina, te treća u septembru u iznosu od 20 miliona KM i s rokom dospijea dvije godine) ukupne nominalne vrijednosti 130 miliona KM. Veći dio trezorskih zapisa i obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 148 miliona KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 24 miliona KM u portfelj koji se drži do dospijea.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (518 miliona KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće BiH (43,6%), zatim Rumunije (16,5%), Austrije (10,1%) Francuske (8,7%), itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹² Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 11,2 milijarde KM i učešćem od 73,7% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon pada od 10,5%, učešće kreditnih obaveza koje iznose 1,02 milijarde KM, smanjeno je sa 7,6% na 6,7%, dok je učešće kapitala, koji je sa 30. 09. 2013. godine iznosio 2,3 milijarde KM, povećano sa 14,8% na 15,0%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenje učešća kredita sa 71,1% na 70,9% i povećanje novčanih sredstava sa 26,4% na 27,4%.

- u 000 KM-

Tabela 11: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	371.309	8,5	411.726	10,4	454.272	10,9	111	110
RR kod CB BiH	2.351.811	53,7	2.130.626	53,8	2.473.953	59,4	91	116
Računi kod depoz.inst.u BiH	20.618	0,5	1.930	0,0	27.490	0,7	9	1324
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.633.479	37,3	1.417.857	35,8	1.207.901	29,0	87	85
Novč. sred. u procesu naplate	859	0,0	442	0,0	394	0,0	51	89
UKUPNO	4.378.076	100,0	3.962.581	100,0	4.164.010	100,0	91	105

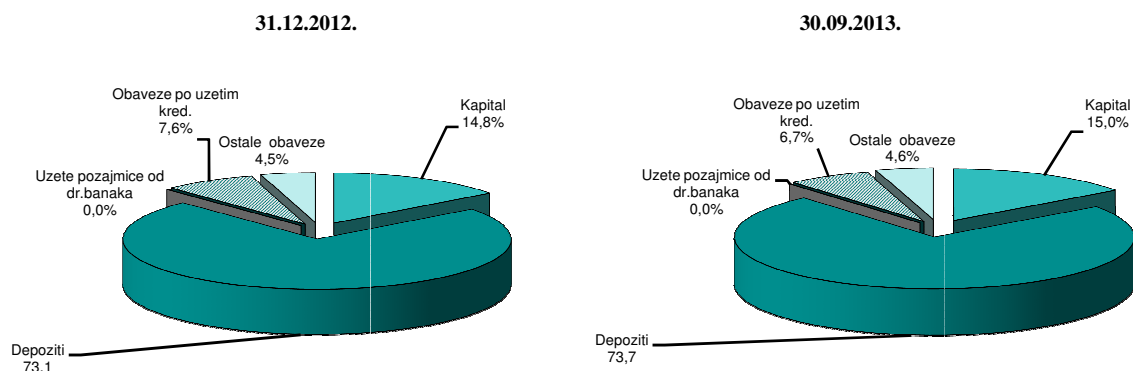
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u posmatranom periodu 2013. godine povećana su za 16% ili 343 miliona KM i sa 30. 09. 2013. godine iznosila su 2,5 milijardi KM ili 59,4% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 53,8%). Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu su imala značajan pad od 15% ili 210 miliona KM i iznosila su 1,2 milijarde KM ili 29,0% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 35,8%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 10% ili 43 miliona KM, sa 30. 09. 2013. godine imale gotovog novca u iznosu od 454 miliona KM, što je 10,9% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 60,4% na 68,2%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 09. 2013. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 10: *Struktura pasive banaka*

U posmatranom periodu učešće depozita (73,7%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, je povećano za 0,6 procentnih poena, dok je učešće kreditnih obaveza, drugog po visini izvora finansiranja, smanjeno sa 7,6% na 6,7%.

Povećanje učešća depozita rezultat je njihovog rasta u posmatranom periodu za 2,1% ili 228 miliona KM, sa 30. 09. 2013. godine iznosili 11,2 milijarde KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Treba napomenuti da su u maju 2013. godine Federaciji BiH doznačena sredstva III tranše po osnovu stand-by aranžmana sa MMF u iznosu od 50,5 miliona KM, a sredstva IV tranše u istom iznosu 01. 07. 2013. godine.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,02 milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednje tri godine, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za cca 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2012. godini pad je iznosio 13,5% ili 178 miliona KM, a u tri kvartala 2013. godine 10,5% ili 120 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 166 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 7,8%.

Banke su sa 30. 09. 2013. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 37), na koje se odnosi 71% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, European fund for Southeast Europe (EFSE), EBRD i Council of Europe Development Bank.

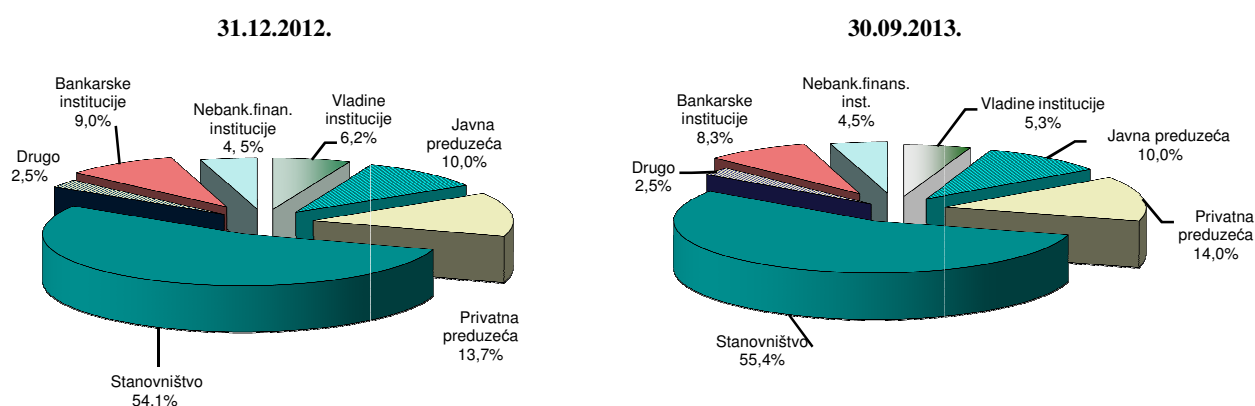
Kapital je sa 30. 09. 2013. godine iznosio 2,3 milijarde KM, što je za 2,6% ili 58 miliona KM više nego na kraju 2012. godine, a rast je ostvaren najvećim dijelom kao neto rezultat povećanja po osnovu tekućeg finansijskog rezultata-dobiti (92 miliona KM) i smanjenja zbog prenosa na obaveze za dividendu iz dobiti za 2012. godinu (31 milion KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda 2013. godine samo 7% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

Tabela 12: *Sektorska struktura depozita*¹³

SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	705.805	6,3	682.313	6,2	587.957	5,3	97	86
Javna preduzeća	1.413.686	12,7	1.090.870	10,0	1.118.899	10,0	77	103
Privatna preduzeća i druš.	1.462.767	13,1	1.501.232	13,7	1.567.931	14,0	103	104
Bankarske institucije	1.280.463	11,5	981.562	9,0	930.214	8,3	77	95
Nebankarske finans.instit.	483.504	4,3	493.689	4,5	503.675	4,5	102	102
Građani	5.530.461	49,7	5.933.071	54,1	6.196.219	55,4	107	104
Ostalo	247.989	2,4	278.264	2,5	284.427	2,5	112	102
UKUPNO	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.189.322	100,0	99	102

Grafikon 11: *Sektorska struktura depozita*

U posmatranom periodu 2013. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva, javnih i privatnih preduzeća, a s druge strane, smanjenja sredstava vladinih i bankarskih institucija.

Iako je uticaj ekonomske i finansijske krize prisutan već četiri godine, a negativni efekti vidljivi u većini poslovnih segmenata banaka, treba istaći da su u tom periodu depoziti stanovništva imali kontinuiran rast, odnosno povećani su sa 4,18 milijardi KM, koliko su iznosili na kraju 2008. godine, na nivo od 6,2 milijarde sa 30. 09. 2013. godine, što je visok rast od 48% ili dvije milijarde KM. U prva tri kvartala 2013. godine stopa rasta iznosila je 4% ili 263 miliona KM, dok je učešće u ukupnim depozitima povećano sa 54,1% na 55,4%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor finansiranja banaka.

Drugi po visini i učešću sektorski izvor su depoziti privatnih preduzeća, koji su u toku 2012. godine imali veće oscilacije (u prvoj polovini visok pad, u drugoj polovini godine rast), odnosno kumulativno ostvaren je rast od 3% ili 38 miliona KM. Slična su kretanja i u 2013. godini, u prvoj polovini ostvaren je pad od 2% ili 36 miliona KM, u trećem kvartalu rast od 7% ili 103 miliona KM, tako da je kumulativno za devet mjeseci ostvaren rast od 4% ili 67 miliona KM, dok je učešće blago povećano za 0,3 procentna poena i iznosi 14% ukupnih depozita.

S druge strane, depoziti javnih preduzeća, nakon visokog pada od 23% ili 323 miliona KM u 2012. godini, u 2013. godini imaju blag rast od 3% ili 28 miliona KM i na kraju trećeg kvartala 2013. godine, s iznosom od 1,1 milijardu KM i učešćem 10%, su treći sektorski izvor.

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Depoziti bankarskih institucija su od kraja 2007. godine pa sve do III kvartala 2011. godine bili po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Trend rasta bio je prisutan do sredine 2009. godine, kada su dostigli najveći iznos od 2,3 milijarde KM i učešće od 21,4% u ukupnim depozitima. Nakon toga, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, dolazi do povlačenja depozitnih sredstava matičnih grupacija, što rezultira i padom učešća. Međutim, nakon pada u IV kvartalu 2011. godine od 19% ili 294 miliona KM, došlo je i do pada učešća na 11,5%, što je bilo četvrto po visini sektorsko učešće na kraju 2011. godine. U 2012. godini nastavljen je trend pada sa stopom od 23% ili 299 miliona KM, a u prva tri kvartala 2013. godine smanjeni su za 5% ili 51 milion KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrat sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

Na kraju trećeg kvartala 2013. godine depoziti bankarskih institucija iznosili su 930 miliona KM, što je 8,3% ukupnih depozita. Ova sredstva su za 92 miliona KM manja od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom periodu osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 88% ili 814 miliona KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u pet velikih banaka (95%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi (stavke u dopunskom kapitalu), finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka), sa 30. 09. 2013. godine iznosi 1,26 milijardi KM ili 8,3% ukupne pasive bankarskog sektora (na kraju 2012. godine 1,4 milijarde KM ili 9,3% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 7,3% (na kraju 2012. godine učešće iznosilo 8,4%), a u ukupnim kreditnim obavezama 25,6% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je manje za 3,5 procentnih poena). U odnosu na kraj 2012. godine ova sredstva su smanjena za 9,3% ili 130 miliona KM (u 2012. godini pad je iznosio 21,7% ili 387 miliona KM), najvećim dijelom po osnovu redovnih dospjeća (depoziti su smanjeni za 11,5% ili 105 miliona KM i kreditne obaveze za 21,5% ili 71 milion KM, dok su subordinirani krediti imali značajan rast od 33,6% ili 47 miliona KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, trend smanjenja izloženosti prema grupaciji iz prethodne dvije godine nastavljen je i u 2013. godini, i to u segmentu depozitnih izvora, dok se kreditni izvori najvećim dijelom smanjuju po osnovu redovnih plaćanja dospelih obaveza. Zbog nepovoljnih dešavanja u ekonomijama zemalja iz kojih su vlasnici banaka iz F BiH i problema s kojima se suočavaju te zemlje, a posljedično i finansijski sistemi i bankarske grupacije, kao i mjere koje je država Austrija poduzela u cilju jačanja održivosti poslovnih modela velikih međunarodnih aktivnih austrijskih banaka, a time i očuvanja kreditnog rejtinga zemlje¹⁴, evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH morati više finansirati iz rasta domaćih izvora.

¹⁴ Suština mjera je da je kreditna aktivnost supsidijara austrijskih banaka u centralnoj, istočnoj i jugoistočnoj Evropi (CESEE) uvjetovana pojačanim održivim finansiranjem iz domaćih izvora.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljeg smanjenja stranih izvora finansiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora finansiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom periodu biće u fokusu kod većine banaka.

Depoziti ostalih sektora su takođe imali manje promjene u iznosu i učešću, a najveću promjenu imali su depoziti vladinih institucija, koji su u posmatranom periodu smanjeni za 14% ili 94 miliona KM. Pad bi bio još veći da Federaciji BiH nisu doznačena sredstva po osnovu stand-by aranžmana sa MMF u ukupnom iznosu od 101 milion KM (po 50,5 miliona KM u petom i sedmom mjesecu 2013. godine, s napomenom da su sredstva iz pete tranše u iznosu od 61,7 miliona KM prenesena F BiH krajem desetog mjeseca 2013. godine. Depoziti ovog sektora sa 30. 09. 2013. godine iznose 588 miliona KM ili 5,3% ukupnih depozita.

Valutna struktura depozita sa 30. 09. 2013. godine neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 5,8 milijardi KM smanjili su učešće sa 54,0% na 52,1%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 5,36 milijardi KM, što je učešće od 47,9%.

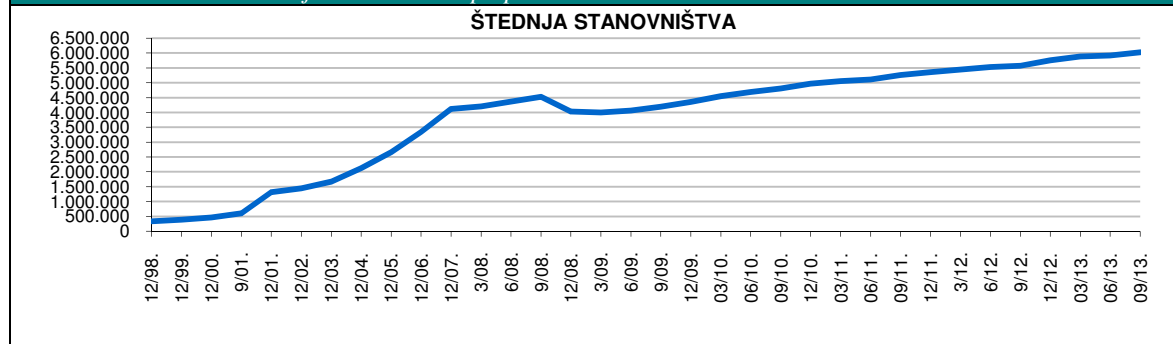
Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju trećeg kvartala 2013. godine bila je sljedeća: sredstva rezidenata u iznosu od 10,05 milijardi KM imala su učešće 89,8%, a depoziti nerezidenata iznosili su 1,14 milijardi KM, što je 10,2% ukupnih depozita (na kraju 2012. godine: 88,7% i 11,3%). Do promjene učešća došlo je, prije svega, zbog rasta depozita rezidenata za 3,5% ili 336 miliona KM, ali i pada depozita nerezidenata za 8,7% ili 108 miliona KM. Depoziti nerezidenata u posljednje četiri godine imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata. Najveće učešće od 22,1% i nominalni iznos od 2,31 milijardu KM depoziti nerezidenata imali su na kraju 2008. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, za devet mjeseci 2013. godine imali su rast od 4,8% ili 275 milion KM i sa 30. 09. 2013. godine iznosili su 6,03 milijarde KM.

Tabela 13: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			I N D E K S	
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	50.259	58.050	63.907	116	110
Privatne	5.311.178	5.698.300	5.967.138	107	105
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	6.031.045	107	105

Grafikon 12: Nova štednja stanovništva po periodima

U tri najveće banke nalazi se 64% štednje, dok osam banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 8,5% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 36% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 64% u stranoj.

Tabela 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			I N D E K S				
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	2.606.732	48,6%	2.656.934	46,2%	2.817.628	46,7%	102	106
Dugoročni štedni depoziti	2.754.705	51,4%	3.099.416	53,8%	3.213.417	53,3%	113	104
UKUPNO	5.361.437	100,0 %	5.756.350	100,0 %	6.031.045	100,0 %	107	105

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2012. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 6% ili 161 milion KM, dok su dugoročni depoziti ostvarili rast od 4% ili 114 miliona KM, što je rezultiralo neznatnom promjenom učešća dugoročnih depozita sa 53,8% na 53,3%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 01. 04. 2010. godine isti povećan na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 30. 09. 2013. godine ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterijume koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁵ banaka u F BiH na dan 30. 09. 2013. godine iznosio je 2,2 milijarde KM.

-u 000 KM-

Tabela 15: Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.	INDEKS		
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	
1.a.Osnovni kapital prije umanjnja	2.008.081	1.913.841	1.972.458	95	103	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.190.482	1.198.516	1.170.644	101	98	
1.2. Iznos emisioh ažia	136.485	136.485	136.485	100	100	
1.3.Rezerve i zadržana dobit	681.114	578.840	665.329	85	115	
1.b.Odbitne stavke	353.960	191.304	211.384	54	110	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	251.187	120.740	112.610	48	93	
1.2. Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	49.171	39	276	
1.3. Trezorske dionice	81	156	156	192	100	
1.4. Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	49.447	92	94	
1. Osnovni kapital (1a-1b)	1.654.121	78% 1.722.537	79% 1.761.074	79%	104	
2. Dopunski kapital	466.968	22% 467.100	21% 458.481	21%	98	
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090	3.090	3.091	100	100	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	212.248	211.433	212.592	100	101	
2.3. Iznos revidirane tekuće dobiti	62.564	67.243	29.945	107	45	
2.4. Iznos subordinisanih dugova najviše do 50% iznosa osn.kap.	139.754	120.264	165.693	86	138	
2.5. Stavke trajnog karaktera	49.312	65.070	47.160	132	72	
3. Kapital (1 + 2)	2.121.089	100% 2.189.637	100% 2.219.555	100%	103	
4. Odbitne stavke od kapitala	37.794	98.848	166.930	261	169	
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	18.408	3.043	2.909	17	96	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	19.386	95.720	164.021	494	171	
4.3. Ostale odbitne stavke	-	85	0	N/a	N/a	
5. Neto kapital (3- 4)	2.083.295	2.090.789	2.052.625	100	98	

U prva tri kvartala 2013. godine kapital¹⁶ je povećan za 1% ili 30 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine, bez promjena u strukturi (79% osnovni i 21% dopunski kapital). Osnovni kapital je povećan za 2% ili 39 miliona KM, dok je dopunski smanjen za 2% ili devet miliona KM.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu djelimičnog uključanja ostvarene dobiti za 2012. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit u iznosu od 128 miliona KM (14 banaka) raspoređena je na sljedeći način: 75% ili 96 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od jedan milion KM usmjerile za djelimično pokriće ranijih gubitaka, dok su dvije banke 31 milion KM izdvojile za isplatu dividende. Na promjene osnovnog kapitala uticalo je i sljedeće: likvidacija jedne banke u privremenoj upravi (smanjenje od četiri miliona KM), po nalogu FBA isključenje iz kapitala kod jedne banke iznosa od pet miliona KM, te povećanje po osnovu dokapitalizacije jedne banke u iznosu od četiri miliona KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su povećane za 20 miliona KM po osnovu tekućeg gubitka u iznosu od 49 miliona KM, dok je s druge strane došlo do smanjenja nepokrivenih gubitaka za 24 miliona KM, što se odnosi na jednu banku kojoj je oduzeta bankarska dozvola za rad u šestom mjesecu 2013. godine, zatim djelimičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod tri banke u iznosu od dva miliona KM, te smanjenja nematerijalne imovine za tri miliona KM.

Dopunski kapital je smanjen za 2% ili devet miliona KM, s većim promjenama u strukturi: dio dobiti za 2012. godinu u iznosu od 67 miliona KM prenesen je u osnovni kapital, subordinisani dugovi povećani su za 45 miliona KM, opšte rezerve povećane za jedan milion KM, dok su stavke trajnog

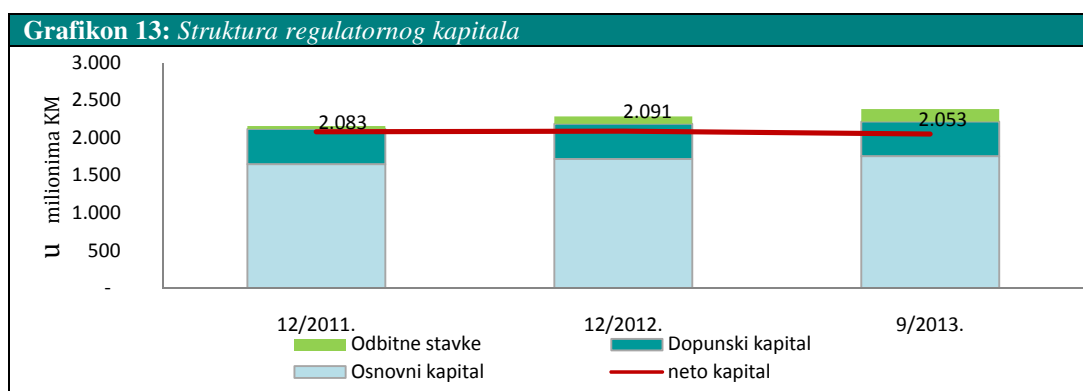
¹⁵ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08, 86/10, 70/11).

¹⁶ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

karaktera smanjene za 18 miliona KM (zbog smanjenja osnovnog kapitala kod jedne banke). Jedna banka je tekuću revidiranu dobit u iznosu od 30 miliona KM uključila u dopunski kapital.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama¹⁷ i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 09. 2013. godine iznosila 164 miliona KM, što je za 71% ili 68 miliona KM više nego na kraju 2012. godine.

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, najviše zbog negativnog uticaja povećanja iznosa nedostajućih RKG, smanjen za 2% ili 38 miliona KM i sa 30. 09. 2013. godine iznosi 2,1 milijardu KM.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnih ponderisanih rizika (rizikom ponderisane aktive i ponderisanog operativnog rizika).

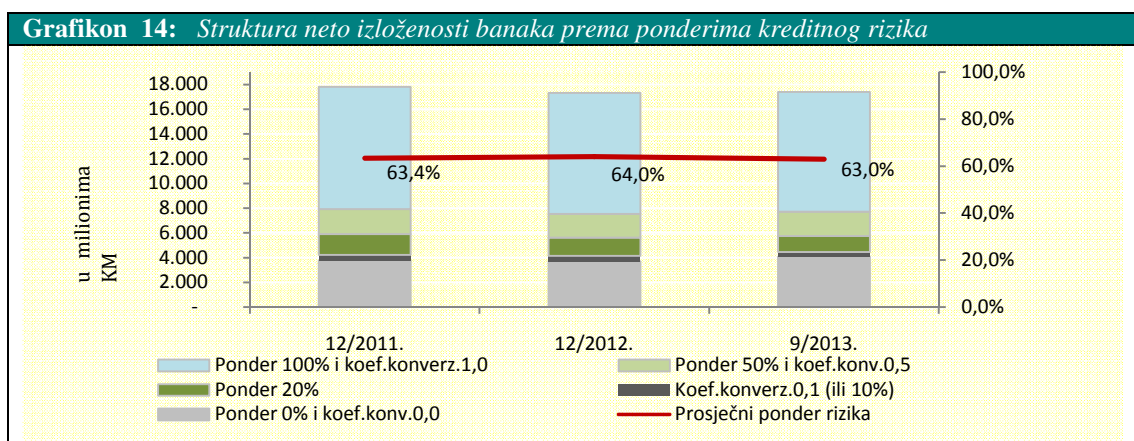
U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.814.140	17.310.579	17.397.542	97	101
1 Aktiva bilansa stanja	14.987.978	14.568.957	14.687.221	97	101
2. Vanbilansne pozicije	2.826.162	2.741.622	2.710.321	97	99
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	3.721.678	3.647.306	4.021.712	98	110
Ponder 20%	1.674.585	1.460.689	1.307.692	87	90
Ponder 50%	83.165	53.155	47.756	64	90
Ponder 100%	9.508.550	9.407.807	9.310.061	99	99
Koef.konverzije 0,0	54.529	51.131	63.189	94	124
Koef.konverzije 0,1	445.006	449.627	361.610	101	80
Koef.konverzije 0,5	1.938.361	1.867.703	1.910.285	96	102
Koef.konverzije 1,0	388.266	373.161	375.237	96	101
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.962.026	98	99
Prosječni ponder rizika	63,4%	64,0%	63,0%	101	98

¹⁷ Banka iskazuje potrebne regulatorne rezerve kada je ispravka vrijednosti (po MRS-u) manja od obračunatih regulatornih rezervi, što se utvrđuje na nivou pojedinačnog dužnika. Ovu metodologiju banke su počele primjenjivati sa 30. 06. 2012.godine.

Ukupna neto izloženost banaka, koja se ponderira, je veća za 1% ili 87 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine, na što je najviše uticao rast bilansnih stavki (uglavnom stavke koje se ponderišu sa ponderom rizika 0%). Međutim, zbog značajnog smanjenja iznosa izloženosti sa ponderom rizika 20% (153 miliona KM) i ponderom rizika 100% (98 miliona KM), rizik ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata je smanjen za 1% ili 116 miliona KM, odnosno na 10,96 milijardi KM, a prosječni ponder rizika sa 64% na 63%.

Suprotno kretanje od rizikom ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je povećan za 1% i iznosi 981 milion KM.

Sve to je rezultiralo blagim smanjenjem ukupnih ponderisanih rizika. Sa 30. 09. 2013. godine učešće ponderisane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 09. 2013. godine iznosila je 13,6%, kao i na kraju 2012. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁸ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 09. 2013. godine iznosio 17,2%, što je za 0,1 procentni poen manje u odnosu na kraju 2012. godine.

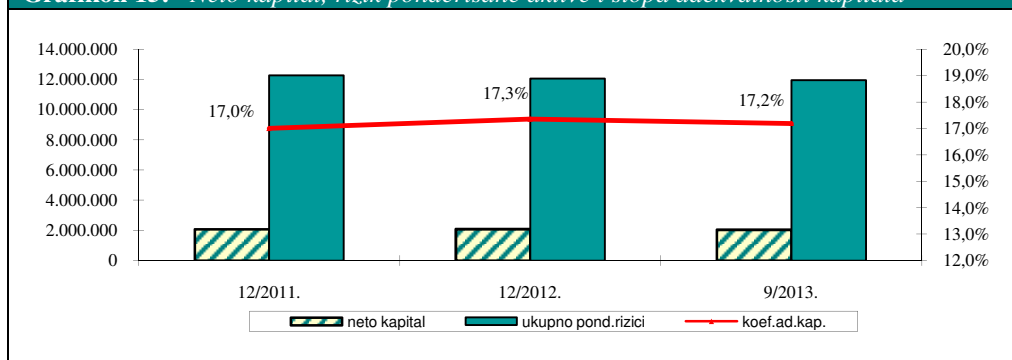
Iako je poslovanje bankarskog sektora već četiri godine pod jakim uticajem ekonomske krize, odnosno nepovoljnih makroekonomskih i finansijskih kretanja, kako u zemljama eurozone, tako i u zemljama u neposrednom okruženju, kao i zbog slabog ekonomskog oporavka realnog sektora i ukupne ekonomije u BiH, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%, a posljednje dvije godine iznad 17%. Razlog tome je, s jedne strane, stagnacija kreditnog rasta i pad ukupnih ponderisanih rizika, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvalitetu aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, da bi na kraju trećeg kvartala 2013. godine neto nekvalitetna aktiva dostigla iznos od 474 miliona KM, a koeficijent 26,9%. Takođe, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

¹⁸ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

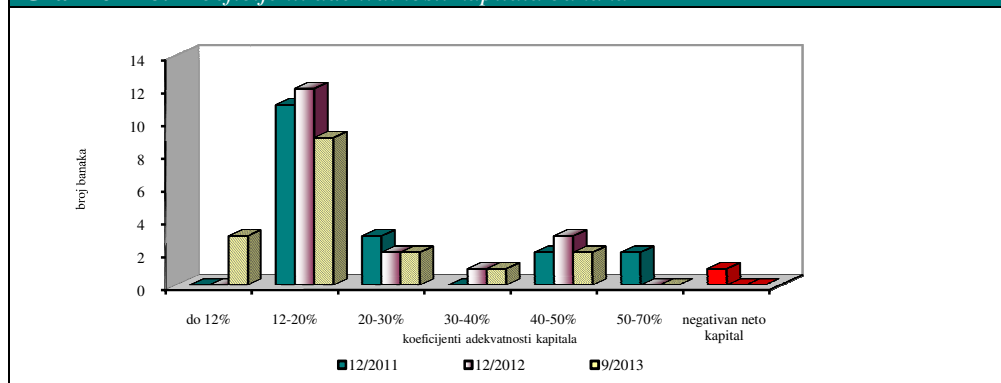
-000 KM-

Tabela 17: *Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala*

OPIS	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.083.295	2.090.789	2.052.625	100	98
2. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.962.026	98	99
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318	101	101
4. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (2+3)	12.252.929	12.052.699	11.943.344	98	99
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	17,0%	17,3%	17,2%	102	99

Grafikon 15: *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 09. 2013. godine od 17,2% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Grafikon 16: *Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka*

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 30. 09. 2013. godine 14 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod tri banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 14 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2012. godine, u rasponu od 0,2 do 14,3 procentna poena, a kod tri banke je bolja nego na kraju 2012. godine.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 3 banke imaju stopu ispod 12% (10,6%, 11,2% i 11,4%),
- 5 banaka ima stopu između 12,9% i 15,8%,
- 4 banke imaju stopu između 16,5% i 18,8%,
- 2 banke imaju stopu između 20,9% i 22,9% i
- 3 banke imaju adekvatnost između 35,3% i 47,3%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. Jedna od mjera koje je FBA poduzela u cilju očuvanja i jačanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i donošenje mjere¹⁹ o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, s primjenom počev od 31. 12. 2012. godine.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Takođe su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Dakle, prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati RKG u skladu sa kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

¹⁹ Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine F BiH“, broj 15/13).

Tabela 18: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u

O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.	INDEKS	
	1	2	3	4	5(3/2) 6(4/3)
1. Rizična aktiva ²⁰	13.376.110	13.286.676	13.425.973	99	101
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.294.757	1.370.669	1.461.535	106	107
3. I spravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.039.529	1.092.535	1.151.315	105	105
4. P otrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	255.228	411.077	455.764	161	111
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	292.225	315.734	315.734	108	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procjenjene gub.	19.386	111.565	164.021	575	147
7. Nerizične stavke	5.787.457	5.579.911	5.652.017	96	101
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.163.567	18.866.587	19.077.990	98	101

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)²¹ banaka u F BiH sa 30. 09. 2013. godine iznosila je 19,1 milijardu KM i u odnosu na kraj 2012. godine veća je za 1% ili 211miliona KM. Rizična aktiva iznosi 13,4 milijardi KM i veća je za 1% ili 139 miliona KM.

Nerizične stavke iznose 5,6 milijardi KM ili 30% ukupne aktive s vanbilansom i veće su za 1% ili 72 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama 1,2 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve²² iznose 456 miliona KM i veće su za 11% ili 45 miliona KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 miliona KM i na istom su nivou, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počev od 31. 12. 2012. god.) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utiče na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve²³ sa 30. 09. 2013. godine iznose 164 miliona KM, s visokim rastom od 47% ili 52 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine, samo u trećem kvartalu su udvostručene, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kreditnog portfolia.

Tabela 19: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Krediti	9.364.121	85,4	9.347.370	85,2	9.331.584 ²⁴	84,3	100	100
Kamate	109.696	1,0	86.650	0,8	83.678	0,8	79	97
Dospjela potraživanja	937.899	8,5	1.049.891	9,5	1.129.895	10,2	111	108
Potraživanja po plać. garancijama	24.808	0,2	24.360	0,2	30.622	0,3	98	126
Ostali plasmani	171.052	1,5	172.479	1,6	190.748	1,7	101	111
Ostala aktiva	371.127	3,4	292.440	2,7	296.755	2,7	79	101
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	10.978.703	100,0	10.973.190	100,0	11.063.282	100,0	100	101
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.290.275		5.084.000		5.238.531		96	103
3.BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	16.268.978		16.057.190		16.301.813		99	102
4.RIZIČNI VANBILANS	2.397.407		2.313.486		2.362.691		96	102
5.NERIZIČNI VANBILANS	497.182		495.911		413.486		100	83
6.UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.894.589		2.809.397		2.776.177		97	99
7.RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	13.376.110		13.286.676		13.425.973		99	101
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	5.787.457		5.579.911		5.652.017		96	101
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	19.163.567		18.866.587		19.077.990		98	101

²⁰ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 242 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

²¹ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05, 86/10, 6/11, 70/11, 85/11; 85/11-prečišćeni tekst; 15/13).

²² Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

²³ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²⁴ Isključen iznos kredita od 190 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

Bruto bilansna aktiva²⁵ iznosi 16,3 milijarde KM, veća je za 2% ili 245 miliona KM, a rizična bilansna aktiva iznosi 11,1 milijardu KM, što je 68% bruto bilansne aktive i veća je 1% ili 90 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine. Nerizična bilansna aktiva iznosi 5,2 milijarde KM i veća je za 3% ili 155 miliona KM. Vanbilansne rizične stavke iznose 2,4 milijarde KM i veće su za 2% ili 49 miliona KM, a nerizične stavke 413 miliona KM i manje su za 17% ili 82 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se značajno odrazilo na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2012. godini ostvaren je minimalni rast kredita od 2% ili 178 miliona KM, a u 2013. godini prisutan je još niži rast, što potvrđuju podaci za devet mjeseci 2013. godine, odnosno rast od 1% ili 95 miliona KM. Sa 30. 09. 2013. godine krediti su iznosili 10,8 milijardi KM, a učešće u aktivi je smanjeno za 0,3 procentna poena i iznosi 70,9%.

Za devet mjeseci 2013. godine plasirano je ukupno 4,8 milijarde KM novih kredita, što je za 14,9% ili 633 miliona KM više u odnosu na isti period prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 66,2%, a na stanovništvo 27,6%. Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 43%, kratkoročni 57% (31.12.2012. godine: dugoročni 41%, kratkoročni 59%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od šest milijardi KM imaju učešće od 56% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 20: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	125.827	1,2	132.525	1,2	142.445	1,3	105	107
Javna preduzeća	257.547	2,4	251.233	2,4	264.230	2,5	98	105
Privatna preduzeća i društ.	4.989.796	47,6	5.141.359	48,2	5.117.237	47,6	103	100
Bankarske institucije	16.411	0,2	11.177	0,1	11.619	0,1	68	104
Nebankarske finansijske instit.	40.978	0,4	41.661	0,4	33.968	0,3	102	82
Građani	5.043.634	48,1	5.076.679	47,6	5.178.224	48,1	101	102
Ostalo	13.478	0,1	11.490	0,1	13.274	0,1	85	115
UKUPNO	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.760.997	100,0	102	101

U tri kvartala 2013. godine sektorska struktura kredita neznatno je promijenjena u odnosu na kraj 2012. godine. Krediti dati stanovništvu su veći za 2% ili 102 miliona KM i iznose 5,2 milijarde KM (na kraju 2012. godine 5,1 milijarda KM), dok su krediti privatnim preduzećima na približno istom nivou u iznosu od 5,1 milijarda KM. Rast kredita stanovništva je uticao i na porast učešća sa 47,6% na 48,1%, dok je učešće kredita privatnih preduzeća smanjeno sa 48,2% na 47,6%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 09. 2013. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, učešće kredita odobrenih za finansiranje potrošnih dobara²⁶ iznosi 75% (12/12: 74%), učešće stambenih kredita iznosi 22% (12/12: 23%), a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 63%, a privatnim preduzećima 49% ukupnih kredita datih ovim sektorima (31. 12. 2012.: stanovništvo 62%, privatna preduzeća 52%).

²⁵ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

²⁶ Uključeno kartično poslovanje.

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 65% ili sedam milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 6,8 milijardi KM ili 96%, CHF: 247 miliona KM ili 4%), krediti u domaćoj valuti 34% ili 3,7 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 104 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (EUR: 87 miliona KM ili 84%, CHF: devet miliona KM ili 8%). Ukupan iznos kredita u CHF valuti od 255 miliona KM iznosi 2,4% ukupnog kreditnog portfolia i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2011.			31.12.2012.			30.09.2013.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.612.528	79,3	212.248	10.571.555	79,6	211.433	10.629.751	79,2	212.595	100	101
B	1.419.030	10,6	118.847	1.227.301	9,3	108.313	1.174.094	8,7	101.123	86	96
C	282.847	2,1	67.999	334.226	2,5	87.874	334.288	2,5	84.327	118	100
D	375.980	2,8	209.936	443.500	3,3	252.970	541.060	4,0	316.711	118	122
E	685.725	5,2	685.727	710.094	5,3	710.079	746.780	5,6	746.779	103	105
Rizična ak. (A-E)	13.376.110	100,0	1.294.757	13.286.676	100,0	1.370.669	13.425.973	100,0	1.461.535	99	101
Klasifikovana (B-E)	2.763.582	20,7	1.082.509	2.715.121	20,4	1.159.236	2.796.222	20,8	1.248.940	98	103
Nekvalitetna (C-E)	1.344.552	10,1	963.662	1.487.820	11,2	1.050.923	1.622.128	12,1	1.147.817	111	109
Nerizična akt.²⁷	5.787.457			5.579.911			5.652.017			96	101
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.163.567			18.866.587			19.077.990			98	101

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. Za devet mjeseci 2013. godine dospjela potraživanja su imala relativno visok rast od 8% ili 86 miliona KM (u 2012. godini 12% ili 112 miliona KM), a učešće je povećano za 0,7 procentnih poena, odnosno na 10,8%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da su i u 2013. godini nastavljeni negativni trendovi iz prethodnog perioda, prije svega rast nekvalitetne aktive, te pogoršanje same strukture nekvalitetne aktive i migracije stavki u lošije kategorije klasifikacije, a ključni pokazatelji kvaliteta aktive su pogoršani u odnosu na kraj 2012. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno osam banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a šest banaka ima učešće nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 30. 09. 2013. godine iznosila 2,8 milijardi KM, a nekvalitetna 1,6 milijardi KM.

Klasifikovana aktiva (B-E) je veća za 3% ili 81 milion KM: B kategorija je manja za 4% ili 53 miliona KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 9% ili 134 miliona KM.

²⁷ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivni iznosi 20,8%, što je povećanje za 0,4 procentna poena u odnosu na kraj 2012. godine.

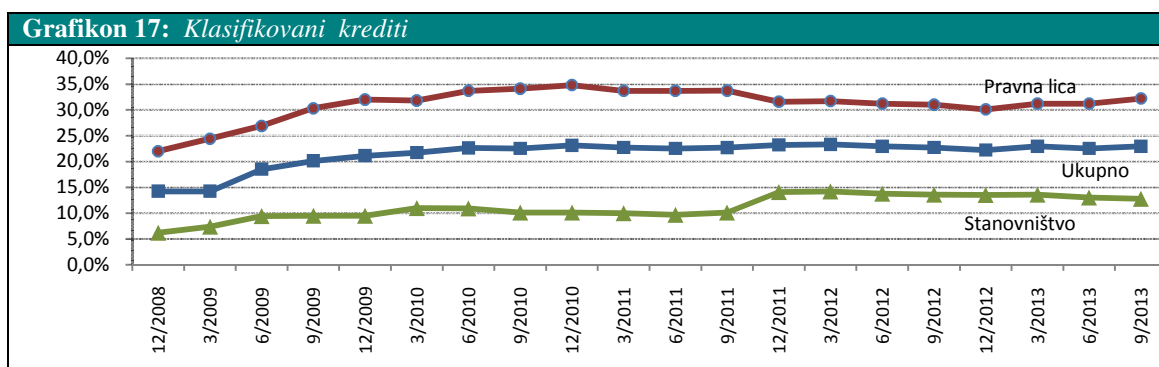
Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, i u odnosu na kraj prethodne godine isti je veći za 0,9 procentnih poena i iznosi 12,1% (u 2012. godini povećanje je iznosilo 1,1 procentni poen), a osnovni razlog je rast nekvalitetne aktive od 9% ili 134 miliona KM (u 2012. godini rast nekvalitetne aktive je iznosio 11% ili 143 miliona KM). Međutim, isti treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 8,7%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima

Tabela 22: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	31.12.2012.						30.09.2013.						INDEKS
	Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		
	štvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	štvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.391.603	86,5	3.905.862	69,9	8.297.465	77,8	4.514.057	87,2	3.785.557	67,8	8.299.614	77,1	100
B	150.247	3,0	811.742	14,5	961.989	9,0	141.127	2,7	780.901	14,0	922.028	8,6	96
C	97.021	1,9	225.405	4,0	322.426	3,0	74.458	1,5	247.467	4,4	321.925	3,0	100
D	162.781	3,2	268.663	4,8	431.444	4,1	162.206	3,1	363.897	6,5	526.103	4,9	122
E	275.027	5,4	377.773	6,8	652.800	6,1	286.376	5,5	404.951	7,3	691.327	6,4	106
UKUPNO	5.076.679	100,0	5.589.445	100,0	10.666.124	100,0	5.178.224	100,0	5.582.773	100,0	10.760.997	100,0	101
Klas. kred. B-E	685.076	13,5	1.683.583	30,1	2.368.659	22,2	664.167	12,8	1.797.216	32,2	2.461.383	22,9	104
Nekv. kred C-E	534.829	10,5	871.841	15,6	1.406.670	13,2	523.040	10,1	1.016.315	18,2	1.539.355	14,3	109
		47,6		52,4		100,00		48,1		51,9		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		28,9		71,1		100,0		27,0		73,0		100,0	
Nekvalitetni C-E		38,0		62,0		100,0		34,0		66,0		100,0	
Kategorija B		15,6		84,4		100,0		15,3		84,7		100,0	

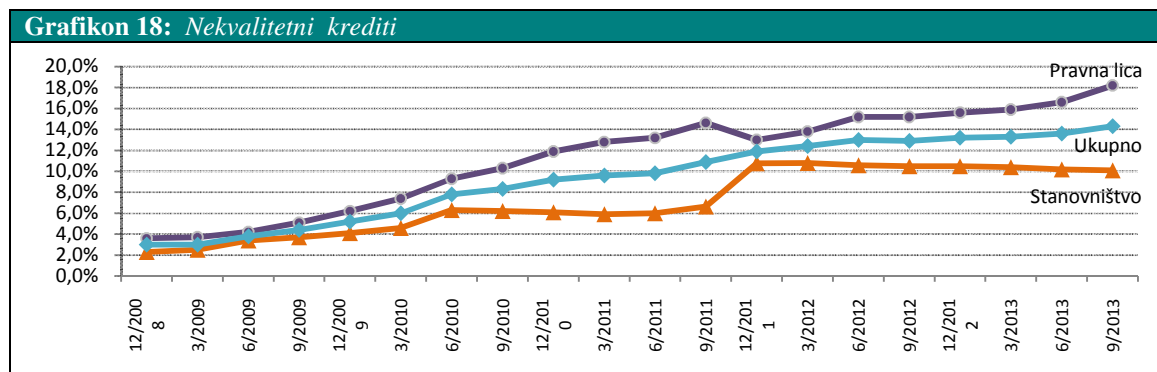
Indikatori kvaliteta kredita su pogoršani u odnosu na kraj prethodne godine, učešće nekvalitetnih kredita je, nakon povećanja od 1,1 procentni poen, iznosilo 14,3%, kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 9,4% ili 133 miliona KM i to pravnih lica za 16,6% ili 144 miliona KM, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 2,2% ili 12 miliona KM. Učešće klasifikovanih kredita je povećano na 22,9%, odnosno za 0,7 procentnih poena.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 5,6 milijardi KM, sa 30. 09. 2013. godine u kategorije B do E klasificirano je visokih 32,2% ili 1,8 milijardi KM, što je povećanje za 2,1 procentni poen u odnosu na kraj 2012. godine, dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,2 milijarde KM, u navedene kategorije

klasificirano je 12,8% ili 664 miliona KM (na kraju 2012. godine 13,5% ili 685 miliona KM), što je takođe zabrinjavajući nivo.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 66% (na kraju 2012. godine 62%), a na stanovništvo 34%. U prva tri kvartala 2013. godine nastavljen je rast učešća nekvalitetnih kredita kod sektora pravnih lica, kao rezultat navedenog rasta od 16,6%, dok je kod stanovništva došlo do stagnacije, odnosno neznatnog smanjenja. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 18,2% ili jedna milijarda KM, što je za 2,6 procentnih poena više nego na kraju 2012. godine. Za sektor stanovništva isti iznose 10,1% ili 523 miliona KM, što je za 0,4 procentna poena manje nego 31. 12. 2012. godine.

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 23: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2012.				30.09.2013.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11 (8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	109.873	1,0	31.431	28,6	107.532	1,0	29.975	27,9	98	95
Proizvodnju (IND)	1.537.147	14,4	244.138	15,9	1.513.060	14,1	302.765	20,0	98	124
Gradevinarstvo (CON)	408.753	3,8	106.553	26,1	397.637	3,7	118.506	29,8	97	111
Trgovinu (TRD)	2.318.167	21,7	309.230	13,3	2.319.105	21,5	370.053	16,0	100	120
Ugostiteljstvo (HTR)	166.485	1,6	23.453	14,1	161.776	1,5	30.492	18,8	97	130
Ostalo ²⁸	1.049.020	9,8	157.036	15,0	1.083.663	10,1	164.524	15,2	103	105
UKUPNO 1.	5.589.445	52,4	871.841	15,6	5.582.773	51,9	1.016.315	18,2	100	117
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	3.738.550	35,1	312.682	8,4	3.877.844	36,0	309.226	8,0	104	99
Stambenu izgradnju	1.186.437	11,1	177.177	14,9	1.158.943	10,8	172.495	14,9	98	97
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	151.692	1,4	44.970	29,6	141.437	1,3	41.319	29,2	93	92
UKUPNO 2.	5.076.679	47,6	534.829	10,5	5.178.224	48,1	523.040	10,1	102	98
UKUPNO (1. +2.)	10.666.124	100,0	1.406.670	13,2	10.760.997	100,0	1.539.355	14,3	101	109

²⁸ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Najveće učešće u ukupnim kreditima od pravnih lica imaju sektori trgovine (21,5%) i proizvodnje (14,1%), a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju (36%) i stambeni krediti (10,8%), a učešća su skoro ista kao i na kraju prethodne godine.

Već duži period negativan i jak uticaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Na kraju 2012. godine sektor poljoprivrede, iako s najmanjim učešćem u ukupnim kreditima od 1%, imao je najlošiji pokazatelj od 28,6%, da bi se na kraju trećeg kvartala 2013. godine situacija promijenila, tako da najveće učešće nekvalitetnih kredita od 29,8% ima sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,7%. Ovaj sektor je za devet mjeseci 2013. godine imao rast nekvalitetnih kredita od 11% ili 12 miliona KM.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine i proizvodnje. Iz analize podataka može se zaključiti da su upravo ova dva sektora i dalje izložena jakom uticaju krize, a kvalitet kredita plasiranih u ova dva sektora je u kontinuiranom padu. Za devet mjeseci 2013. godine nastavljen je rast nekvalitetnih kredita kod sektora proizvodnje za 24% ili 59 miliona KM, odnosno povećanje učešća sa 15,9% na 20% (u 2012. godini rast je iznosio 22% ili 45 miliona KM, a učešće je povećano za 3,1 procentni poen, odnosno na nivo od 15,9%). Kod trgovine nekvalitetni krediti takođe imaju visok rast od 20% ili 61 milion KM, a učešće je povećano za 2,7 procentnih poena, odnosno na 16% (u 2012. godini ostvaren je visok rast od 24% ili 60 miliona KM, a učešća sa 11,2% na 13,3%).

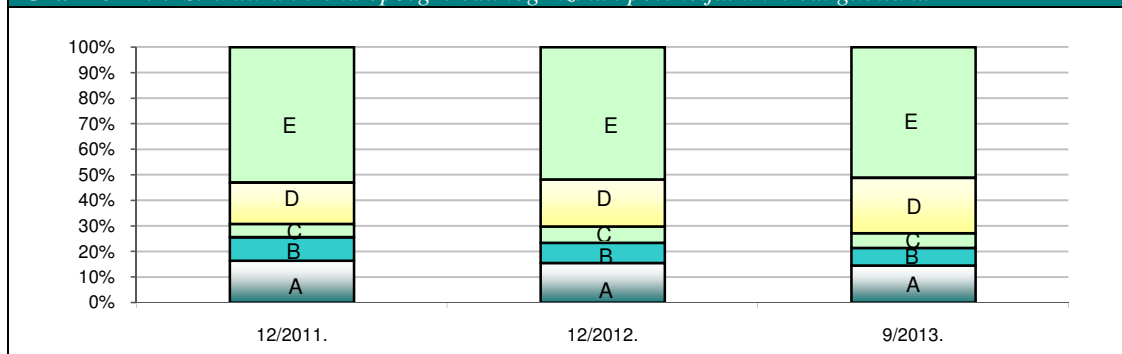
Takođe, kod sektora ugostiteljstva, koji ima nisko učešće u kreditima (1,5%), došlo je do značajnog pogoršanja kvaliteta kredita u 2013. godini. U odnosu na kraj 2012. godine nekvalitetni krediti kod ovog sektora su povećani za 30% ili sedam miliona KM, a učešće je povećano sa 14,1% na 18,8%.

Kod stanovništva, za razliku od privrede, trend je pozitivan, odnosno prisutno je blago poboljšanje pokazatelja, kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 29,2% (na kraju 2012. godine 29,6%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1,3% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 14,9% imaju stambeni krediti (isto kao i na kraju 2012. godine), dok je kod kredita za opću potrošnju učešće niže i iznosi 8%, što je za 0,4 procentna poena manje nego na kraju 2012. godine.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A	209.555	29,2	211.433	15,4	212.595	14,5	100	101
B	132.048	18,4	108.313	7,9	101.123	6,9	91	93
C	113.962	15,9	87.874	6,4	84.327	5,8	129	96
D	258.297	36,0	252.970	18,5	316.711	21,7	120	125
E	3.851	0,5	710.079	51,8	746.779	51,1	104	105
UKUPNO	717.713	100,0	1.370.669	100,0	1.461.535	100,0	106	107

Grafikon 19: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2012. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 7% ili 91 milion KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 1% ili jedan milion KM i iznose 213 miliona KM, a za potencijalne kreditne gubitke 7,7% ili 90 miliona KM. Rezerve za B kategoriju su smanjene za 7% ili sedam miliona KM, zbog smanjenja iste za 4% ili 53 miliona KM i iznose 101 milion KM. Zbog rasta nekvalitetne aktive (C, D i E kategorija) za 9% ili 134 miliona KM, povećane su i rezerve za ove najlošije kredite za 9% ili 97 miliona KM, odnosno na nivo od 1,1 milijarda KM. Najveći rast od 25% ili 64 miliona KM imale su rezerve za D kategoriju, slijede rezerve za E kategoriju s rastom od 5% ili 37 miliona KM, dok rezerve za C kategoriju bilježe pad od 4% ili četiri miliona KM, zbog prelaska kredita u lošije kategorije klasifikacije (D i E). Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke ukazuje na konstantno pogoršanje kreditnog portfolia, a što je rezultat daljeg uticaja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom. Ovaj pokazatelj iznosi 9,3% i veći je za 0,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2012. godine.

Sa 30. 09. 2013. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8,6%, za C kategoriju 25,2%, D kategoriju 58,5% i E 100% (na kraju 2012. godine: B 8,8%, C 26,3%, D 57% i E 100%).²⁹

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli.

²⁹ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tabela 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)				INDEKS
	31.12.2012.		30.09.2013.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	13.286.676	100,0%	13.425.973	100,0%	101
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.729.182	13,0%	1.873.540	14,0%	108
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.708.152		1.846.418		108
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	21.030		27.122		129
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	11.557.494	87,0%	11.552.433	86,0%	100
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.092.535	100,0%	1.151.315	100,0%	105
a) Ispravke vrijednosti za default	953.904	87,3%	1.024.883	89,0%	107
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	950.344		1.020.723		107
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	3.560		4.160		117
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ³⁰)	138.631	12,7%	126.432	11,0%	91
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	10.666.124	100,0%	10.760.997	100,0%	101
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.645.072	15,4%	1.783.029	16,6%	108
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	9.021.052	84,6%	8.977.968	83,4%	100
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.007.459	100,0%	1.066.568	100,0%	106
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	898.737	89,2%	968.192	90,8%	108
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	108.722	10,8%	98.376	9,2%	90
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	55,2%		54,7%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,1%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	8,2%		8,6%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) za devet mjeseci 2013. godine povećani su za 8% ili 138 miliona KM. Radi poređenja nekvalitetni krediti imali su rast od 9,4% ili 133 miliona KM. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je povećano za 1,2 procentna poena i iznosi 16,6%, a nekvalitetnih kredita 14,3%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni iznosi 14%, što je za jedan procentni poen više nego na kraju 2012. godine.

Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (defaultu) ispravkama vrijednosti je smanjena sa 55,2% na 54,7%, dok je pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke formirane za ovu aktivnu neznatno povećana sa 70,6% na 70,8%. Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) iznosi 1,1% (12/12: 1,2%), a pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti 8,6%, što je povećanje za 0,4 procentna poena u odnosu na kraj prošle godine. Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je bolji i iznosi 10,9% (12/12:10,3%).

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jemstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jemce, odnosno žirante. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 30. 09. 2013. godine 2.158 jemaca je ukupno otplatilo 13 miliona KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 67 miliona KM (1.903 kreditne partije), što je za 9% više u odnosu na iznos otplate na teret jemaca sa 31. 12. 2012. godine (12 miliona KM otplatila su 2.823 jemca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 70 miliona KM-2.479 kreditnih partija). Stanje preostalog duga iznosi 40 miliona KM (31. 12. 2012.: 41 milion KM).

³⁰ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je za devet mjeseci 2013. godine povećan iznos kredita koje otplaćuju jemci, dok su stanje preostalog duga i iznos otplate na teret jemaca smanjeni. Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,37% i 0,15%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne finansijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica³¹.

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimulisanje banaka na "oživljavanje" kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim licima da prevaziđu situaciju u kojoj su se našli zbog uticaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih lica zbog gubitka posla, kašnjenja plate, smanjenja plata i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su za devet mjeseci 2013. godine, od ukupno primljenih 436 zahtjeva za reprogram kreditnih obaveza odobrile 421 zahtjev u ukupnom iznosu od 43 miliona KM ili 97%, što je za 16% manje u poređenju sa istim periodom 2012. godine. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obaveza na pravna lica se odnosi 41 milion KM, a na fizička lica dva miliona KM.

Neto efekat na rezerve za kreditne gubitke po osnovu izvršenih reprograma je povećanje od 169 hiljada KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovom osnovu, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom.

Kreditni reprogramirani u skladu s navedenom Odlukom, za devet mjeseci 2013. godine u odnosu na ukupne kredite sa 30. 09. 2013. godine imaju učešće od svega 0,4% (za sektor pravnih lica u odnosu na portfolio pravnih lica ovaj procenat iznosi 0,7%, dok je za sektor stanovništva 0,03%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obaveza rezultat relativno skroman, ako se to upoređuje i s ukupnim kreditnim portfolijem i po sektorima (za pravna i fizička lica).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo izuzetno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja finansijske i ekonomske krize i na finansijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekat na dužnike (i fizička i pravna lica), olakšavajući im servisiranje dugova u skladu s njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje primjene Odluke i u 2013. godine opravdano, posebno zbog činjenice da je uticaj krize još uvijek evidentan.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Takođe, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka), visok rast nekvalitetnih kredita kod domaćih banaka (76,2%) zabilježen je u 2012. godini, dok je za devet mjeseci 2013.godine rast iznosio 37% (kod banaka u većinskom stranom vlasništvu u 2012. godini 7,6%, a za devet mjeseci 2013. godine 6%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita. Značajne slabosti i

³¹ "Službene novine F BiH", br.2/10, 1/12 i 111/12.

neefikasne prakse utrdene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 26: Transakcije s povezanim licima					
Opis	D A T I K R E D I T I ³²			I N D E K S	
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	131.962	156.861	116.203	119	74
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	400	617	628	154	102
Upravi banke	2.170	2.574	2.624	119	102
UKUPNO	134.532	160.052	119.455	119	75
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	29.818	21.800	10.273	73	47

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 25%, a potencijalne obaveze za 53%, zbog smanjenja izloženosti kod dvije velike banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama)

³² Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2013. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 92 miliona KM, što je za 17% ili 19 miliona KM manje u odnosu na isti period prošle godine. Pozitivan efekat na finansijski rezultat sistema posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom periodu prošle godine (efekat 28 miliona KM), posebno kod jedne velike banke koja pripada grupi banaka koje su nosioci profitabilnosti. S druge strane, negativan efekat od 48 miliona KM je najvećim dijelom rezultat ostvarenog gubitka kod dvije banake koje su negativno poslovale i u istom periodu prošle godine, ostvarenog gubitka kod dvije manje banke koje su u istom periodu prošle godine pozitivno poslovale, a manjim dijelom i zbog ostvarenja manje dobiti kod četiri banake.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Na nivou sistema, značajniji rast nekamatnih rashoda u odnosu na ukupan prihod, koji je samo neznatno povećan u odnosu na isti period prošle godine, uticao je na ostvarenje manje dobiti u odnosu na 30. 09. 2012. godine.

Pozitivan finansijski rezultat od 141 milion KM ostvarilo je 13 banaka i isti je veći za 20% ili 24 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 49 miliona KM iskazan je kod četiri banke i isti je više od sedam puta veći ili za 43 miliona KM u odnosu na uporedni period 2012. godine, što je rezultat negativnog uticaja kreditnog rizika i trendova u kvalitetu aktive.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 27: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	30.09.2011.		30.09.2012.		30.09.2013.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-58.594	6	-6.298	3	-49.171	4
Dobit	100.066	13	117.054	15	140.853	13
Ukupno	41.472	19	110.756	18	91.682	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (141 milion KM) 73% ili 103 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 48%, dok se od ukupnog gubitka od 49 miliona KM, samo na jednu banku sa nešto većim učešćem aktive u sistemu, odnosi 72% od ukupnog gubitka ili 35 miliona KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno devet banaka ima bolji finansijski rezultat (za 28 miliona KM), dok osam banaka imaju lošiji rezultat (za 48 miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenata koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti

poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod najvećih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom periodu prošle godine, što je prvenstveno rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa za mjerenje umanjavanja vrijednosti finansijske imovine. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utiču na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednje četiri godine, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, koji nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravki vrijednosti (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), koje je predstavljalo najvažniji faktor koji je rezultirao poboljšanjem finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje dvije godine. Navedeno upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou, iako je na nivou sistema zabilježen značajniji rast troškova ispravki vrijednosti u trećem kvartalu 2013. godine, koji je i doveo do niže dobiti u odnosu na isti period 2012. godine.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 638 miliona KM, sa stopom rasta od 1% ili devet miliona KM u odnosu na isti period prošle godine. Ukupni nekamatni rashodi iznose 547 miliona KM, sa stopom rasta od 5% ili 28 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine, što se negativno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 1,4%, blagi pad aktivnih kamatnih stopa i rast loših kredita imali su za posljedicu dalji pad kamatnih prihoda i smanjenje prosječne kamatne stope na kredite sa 6,92% na 6,57%. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isti period prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, niži kamatni prihodi kod tri velike banke, koje su nosioci profitabilnosti, uticali su na smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznose 584 miliona KM, što je za 4% ili 21 milion KM manje nego u istom periodu prošle godine, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 96% na 91%. U kamatnim приходima, najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili i najveći nominalni pad od 20 miliona KM ili 4%, sa smanjenim učešćem u ukupnim приходima sa 86,8% na 82,5%. Takođe, treba istaći da, nakon kamatnih prihoda po kreditima, druga značajna stavka s negativnim uticajem na ukupne kamatne prihode su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, s niskim učešćem od 0,3% ukupnog prihoda i smanjenjem od 1,7 miliona KM, što je prvenstveno rezultat nižih naknada na sredstva obavezne i iznad obavezne rezerve kod Centralne banke BiH.

Pozitivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na isti period prethodne godine imali veću stopu pada (-12%) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-4%), ali nominalno razlika je niža: kamatni rashodi smanjeni su za 24 miliona KM, a kamatni prihodi za 21 milion KM. Kamatni rashodi iznose 180 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 32,4% na 28,2%. Prosječni kamatonosni depoziti smanjeni su za 4,4%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 155 miliona KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 5,5% ili devet miliona KM, što je rezultiralo neznatnim smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 2,31% na 2,28%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 16 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine bilježe smanjenje od 43%, sa smanjenjem učešća sa 4,6% na 2,6%.

Kao rezultat pada i kamatnih prihoda (-4%) i kamatnih rashoda (-12%), neto kamatni prihod povećan je za 1% ili tri miliona KM i iznosi 404 miliona KM, sa smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 63,7% na 63,3%.

Operativni prihodi iznose 235 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 3%, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je povećano sa 36,3% na 36,8%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge koje su imale rast 5% ili 7,5 miliona KM.

Ukupni neamatni rashodi iznose 547 miliona KM, i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 5% ili 28 miliona KM, prvenstveno kao rezultat povećanja troškova ispravke vrijednosti. Istovremeno, njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 82,4% na 85,6%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 112 miliona KM, i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 19% ili 18 miliona KM, što se negativno odrazilo na povećanje njihovog učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 14,9% na 17,5%.

S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 379 miliona KM i učešćem od 59% u ukupnom prihodu, takođe bilježe rast od 2% ili devet miliona KM, od toga troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda su smanjeni za 1% ili 1,3 miliona KM i iznose 183 miliona KM ili 29% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive, nakon pada od 3% ili četiri miliona KM, iznose 115 miliona KM, što je učešće u ukupnom prihodu od 18%, dok ostali operativni troškovi bilježe rast od 21% ili 14 miliona KM, što je većim dijelom posljedica rezervisanja za sudske sporove kod jedne banke. Banke su u periodu nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan uticaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Struktura ukupnih prihoda	30.09.2011.		30.09.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	19.119	2,1	3.356	0,4	1.664	0,2	18	50
Kreditni i poslovi lizinga	567.062	63,2	546.598	65,6	526.568	64,3	96	96
Ostali prihodi od kamata	51.115	5,7	55.066	6,6	55.580	6,8	108	101
UKUPNO	637.296	71,0	605.017	72,6	583.812	71,3	95	96
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	156.605	17,5	160.138	19,2	167.613	20,5	102	105
Prihodi iz posl. sa devizama	34.870	3,9	34.784	4,2	32.568	4,0	100	94
Ostali operativni prihodi	67.911	7,6	33.445	4,0	34.392	4,2	49	103
UKUPNO	259.386	29,0	228.367	27,4	234.573	28,7	88	103
UKUPNI PRIHODI (I + II)	896.682	100,0	833.384	100,0	818.385	100,0	93	98

Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

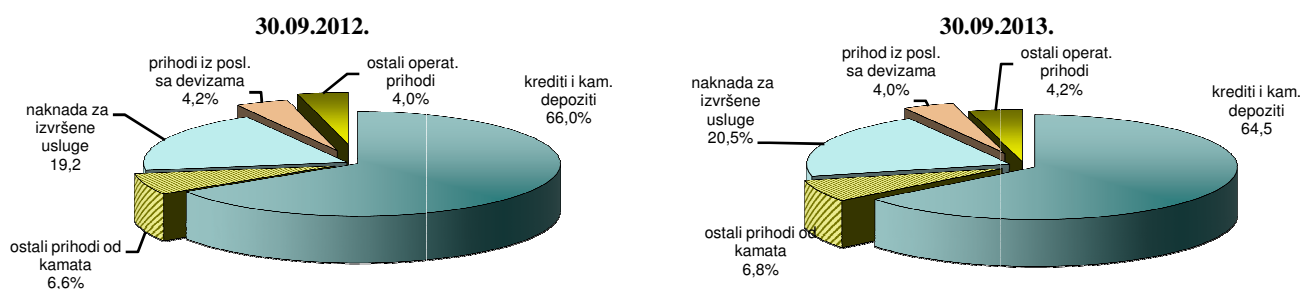
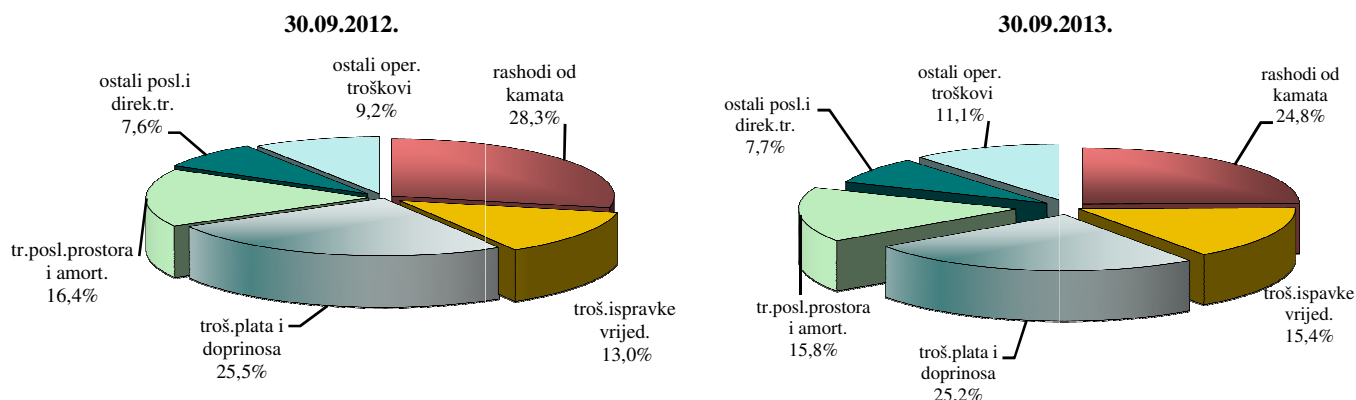

Tabela 29: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.09.2011.		30.09.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)/	9 (6/4)
	1	3	4	5	6	7		
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	172.150	20,1	163.678	22,7	154.611	21,3	95	94
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	35.184	4,1	29.050	4,0	16.477	2,3	83	57
Ostali rashodi od kamata	12.453	1,5	11.224	1,6	9.067	1,2	90	81
UKUPNO	219.787	25,7	203.952	28,3	180.155	24,8	93	88
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje ³³	206.140	24,1	93.718	13,0	111.933	15,4	45	119
Troškovi plata i doprinosa	186.587	21,8	184.611	25,5	183.273	25,2	99	99
Troškovi posl.prostora i amortizacija	118.515	13,9	118.620	16,4	114.689	15,8	100	97
Ostali poslovni i direktni troškovi	53.318	6,2	55.089	7,6	56.053	7,7	103	102
Ostali operativni troškovi	70.843	8,3	66.603	9,2	80.564	11,1	94	121
UKUPNO	635.403	74,3	518.641	71,7	546.512	75,2	82	105
UKUPNI RASHODI (I + II)	855.190	100,0	722.593	100,0	726.667	100,0	84	101

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tabela 30: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima			
KOEFICIJENTI	30.09.2011.	30.09.2012.	30.09.2013.
Dobit na prosječnu aktivnu	0,3	0,7	0,6
Dobit na prosječni ukupni kapital	2,7	5,1	4,1
Dobit na prosječni dionički kapital	4,0	9,4	7,8
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,8	2,7	2,7
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,7	1,5	1,6
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,5	4,2	4,3
Poslovni i direktni rashodi ³⁴ /prosječna aktiva	1,7	1,0	1,1
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,5	2,5	2,5
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,2	3,5	3,7

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da je ROAA (zarada na prosječnu aktivnu), zbog manjeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na isti period prethodne godine, smanjen sa 0,7% na 0,6% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 9,4% na 7,8%.

³³ Po prethodnoj metodologiji :Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke.

³⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjeren odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (4,3%), povećan je za 0,1 procentni poen, radi povećanja prihoda od naknada (+3%) i blagog povećanja neto kamatnih prihoda (+1%). Kao posljedica povećanja troškova ispravke vrijednosti ističe se pogoršanje koeficijenta poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu, sa 1,0% na 1,1%.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog efekata koji ima ekonomska i finansijska kriza na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem daljeg kretanja i trenda u kvalitetu aktive, odnosno kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će zavisiti od efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. Prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utiče na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), direktno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora u narednom periodu. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁵ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³⁶.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privredu i stanovništvo) za decembar 2011. godine, juni, septembar i decembar 2012. godine, te juni i septembar 2013. godine.

³⁵ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

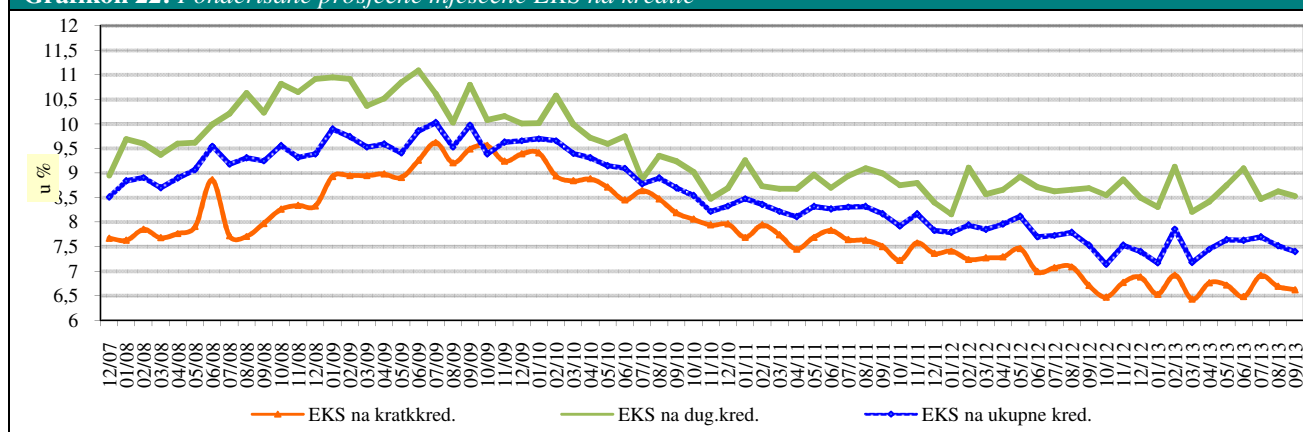
³⁶ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Tabela 31 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	12/2011.		06/2012.		09/2012.		12/2012.		06/2013.		09/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,78	7,36	6,31	6,99	6,29	6,71	6,39	6,88	6,04	6,48	6,15	6,62
1.1. Privredi	6,74	7,28	6,29	6,93	6,30	6,66	6,39	6,86	6,09	6,47	6,15	6,55
1.2. Stanovništvu	8,66	11,89	7,73	10,88	8,23	11,55	8,46	10,89	7,92	10,91	8,29	11,82
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,57	8,40	7,71	8,71	7,72	8,69	7,66	8,50	8,07	9,10	7,72	8,53
2.1. Privredi	6,96	7,59	6,82	7,41	6,83	7,60	6,73	7,22	6,94	7,40	6,71	7,21
2.2. Stanovništvu	8,25	9,31	8,39	9,54	8,43	9,57	8,47	9,59	8,52	9,79	8,34	9,35
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	7,14	7,83	6,91	7,70	6,88	7,53	6,80	7,40	6,93	7,63	6,79	7,40
3.1. Privredi	6,81	7,38	6,41	7,03	6,43	6,89	6,45	6,93	6,26	6,66	6,27	6,70
3.2. Stanovništvu	8,27	9,44	8,36	9,61	8,42	9,68	8,47	9,69	8,49	9,83	8,34	9,47

Grafikon 22: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderisana EKS na kredite u septembru 2013. godine iznosi 7,40%, što je na istom nivou kao iz decembra 2012.godine (7,40%), uz prisutne umjerene mjesečne oscilacije unutar 0,69 procentnih poena u prva tri kvartala 2013. godine.

Ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite bilježe veće oscilacije, i to unutar 0,92 procentna poena, nego na kratkoročne, koje su se kretale unutar 0,48 procentnih poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u septembru 2013. godine iznosila je 6,62%, što je za 0,26 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2012. godine. Ponderisana EKS na dugoročne kredite je u septembru 2013. godine iznosila 8,53%, što je za neznatnih 0,03 procentnih poena više u odnosu na decembar 2012. godine.

U posmatranom periodu od prvih devet mjeseci 2013. godine, kamatne stope na kredite plasirane u sektoru stanovništva³⁷ i sektoru privrede imale su blagi trend pada. Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 6,93% iz decembra 2012. godine na nivo od 6,70% u septembru 2013. godine. Kod dugoročnih kredita

³⁷ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

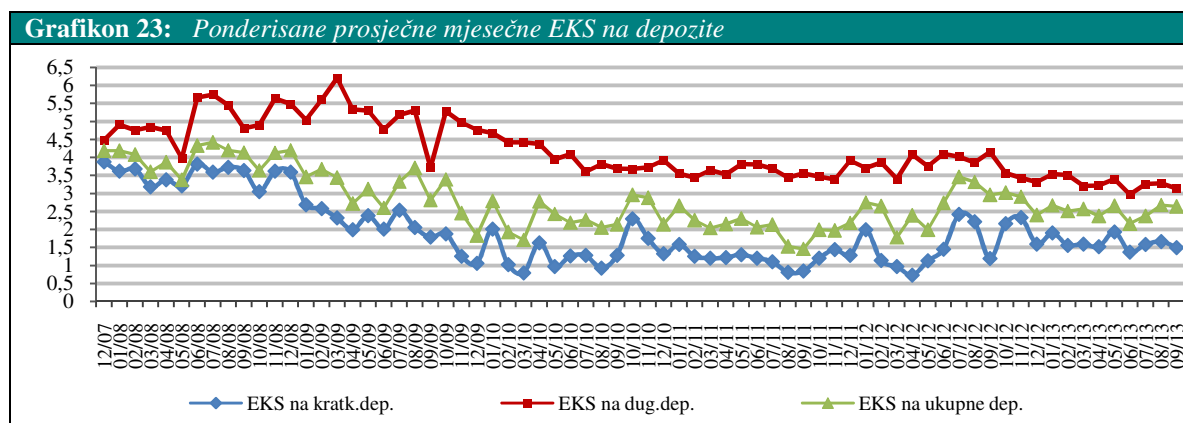

privredi, iako je kamatna stopa imala veće oscilacije u toku prvih devet mjeseci 2013. godine, i to u intervalu od 1,54 procentna poena, u septembru 2013. godine ista je iznosila 7,21%, što je na istom nivou kao iz decembra 2012. godine (7,22%). Kod kratkoročnih kredita, kamatna stopa je oscilirala unutar 0,51 procentnih poena, te je u poređenju sa dugoročnim, imala trend pada od 0,31 procentni poen u odnosu na decembar 2012. godine, tako da je ista u septembru iznosila 6,55%.

Ukupna EKS na kredite plasirane stanovništvu od 9,47%, koliko iznosi u septembru 2013. godine, je među najnižim (12/2011: 9,44%) posmatrano u periodu od zadnjih pet godina (2008.-2013.), a rezultat je konkurentnijih kamatnih stopa koje nude banke. Pad ponderisanih EKS je također prisutan kod dugoročnih kredita stanovništva, i to od 0,24 procentna poena u odnosu na decembar 2012. godine, a ista u septembru 2013. godine iznosi 9,35%. Kod kratkoročnih kredita stanovništva, ponderisana EKS je iznosila 11,82%, što predstavlja rast od 0,93 procentna poena u odnosu nivo iz decembra 2012. godine.

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

O P I S	12/2011.		06/2012.		09/2012.		12/2012.		06/2013.		09/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,28	1,28	1,44	1,45	1,18	1,19	1,59	1,59	1,35	1,37	1,48	1,49
1.1. do tri mjeseca	0,91	0,91	0,48	0,48	0,87	0,87	1,28	1,28	1,01	1,01	1,29	1,29
1.2. do jedne godine	2,74	2,74	3,15	3,18	1,87	1,90	2,53	2,55	1,80	1,86	1,58	1,61
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,88	3,91	4,07	4,10	4,12	4,15	3,30	3,32	2,95	2,97	3,11	3,14
2.1. do tri godine	3,73	3,75	4,01	4,03	4,08	4,10	3,17	3,19	2,64	2,66	2,87	2,90
2.2. preko tri godine	4,56	4,61	4,57	4,76	4,41	4,50	4,42	4,46	4,32	4,33	4,33	4,35
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,17	2,18	2,72	2,74	2,94	2,96	2,39	2,40	2,14	2,16	2,61	2,64

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2012. godine ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u septembru 2013. godine povećana je za 0,24 procentna poena (sa 2,40% na 2,64%), sa prisutnim mjesečnim oscilacijama unutar 0,52 procentna poena u toku prvih devet mjeseci 2013. godine. Ponderisana EKS na kratkoročne depozite, imala je blagi trend pada, i u septembru 2013. godine je iznosila 1,49% (decembar 2012.: 1,59%). Ponderisana EKS na dugoročne depozite u odnosu na decembar 2012. godine također bilježi pad od 0,18 procentnih poena, i u septembru 2013. godine iznosi 3,14%.

U periodu od juna 2012. godine do juna 2013. godine, zabilježen je trend pada novoprimljenih depozita privrede, naročito kratkoročnih, što je imalo za posljedicu visok rast kratkoročnih kamatnih stopa privrede, a isto je u konačnici rezultiralo višim prosječnim kamatnim stopama privredi u odnosu na prosječne kamatne stope stanovništvu, a što nije bio slučaj u ranijim periodima, gdje su prosječne EKS na depozite privredi uglavnom bile dosta niže od onih koji se plaćaju stanovništvu.

U trećem kvartalu 2013. godine, trend pada novoprimljenih depozita privrede i dalje je prisutan, a nivo novoprimljenih depozita je najmanji posmatrano u periodu od zadnjih pet godina. Međutim, dolazi do zaustavljanja trenda konkurentnijih kamatnih stopa sektoru privrede, što je rezultiralo padom kamatnih stopa privrede (decembar 2012.: 4%, septembar 2013.: 3,24%), kako kod kratkoročnih (decembar 2012.: 2,07%, septembar 2013.: 1,53%), tako i kod dugoročnih depozita (decembar 2012.: 4,72%, septembar 2013.: 3,88%).

Ponderisana EKS sektoru stanovništva je nešto niža i iznosi 2,83% (decembar 2012.: 2,98%), sa također prisutnim padom i kod kratkoročnih (decembar 2012.: 1,75%, septembar 2013.: 1,68%) i dugoročnih depozita (decembar 2012.: 3,37%, septembar 2013.: 3,18%).

Umjereno povećanje EKS na ukupne oročene depozite rezultat je rasta kamatnih stopa na depozite oročene do tri godine, i to kod depozita vlade i vladinih institucija (decembar 2012.: 3,97%, septembar 2013.: 4,72%), kao i kod depozita banaka i drugih finansijskih organizacija (decembar 2012.: 1,80%, septembar 2013.: 2,50%).

Posmatrano sektorski i po ročnosti, najveće oscilacije su zabilježene kod depozita privrede oročenih do jedne godine (decembar 2012.: 3,49%, septembar 2013.: 1,45%), kao i kod depozita vlade i vladinih institucija (decembar 2012.: 0%, septembar 2013.: 1,22%) oročenih do tri mjeseca.

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 33 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	12/2011.		09/2012.		12/2012.		06/2013.		09/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,73	8,42	8,42	8,56	8,43	8,57	8,37	8,53	8,30	8,47
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,18	0,22	0,22	0,22	0,19	0,19	0,18	0,18	0,15	0,15

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u septembru 2013. godine iznosila je 8,47% (smanjenje za 0,10 procentnih poena u odnosu na decembar 2012. godine), a na depozite po viđenju 0,15%, što je manje za 0,04 procentnih poena u odnosu na decembar 2012. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je

bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju, i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani. U 2010. godini dolazi do blagog pogoršanja pokazatelja, što se sa nešto manjim intezitetom nastavilo u 2011. godini. Do nešto većeg pogoršanja pokazatelja dolazi ponovno u prvom kvartalu 2012. godine, kao posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovu blagog povećanja kreditnih aktivnosti i investicija u vrijednosne papire, smanjenja depozita, plaćanja dospjelih kreditnih obaveza, te rasta nenaplaćenih potraživanja, što je trend koji se uz blaže oscilacije nastavio do kraja 2012. godine. Prvu polovinu 2013. godine okarakterizirao je nastavak blagog kvarenja pokazatelja, uzrokovan odlivom depozita, plaćanjem dospjelih kreditnih obaveza i nastavkom rasta dospjelih nenaplaćenih potraživanja, dok je u trećem kvartalu 2013. godine zabilježeno blago poboljšanje pokazatelja, uzrokovano povećanjem depozita i novčanih sredstava.

Nastojanje banaka za postizanjem bolje profitabilnosti kroz bolju alokaciju finansijske aktive, promjene u strukturi depozitnih izvora, kao i već duže vrijeme prisutan trend smanjenja obaveza po uzetim kreditima i subordinisanom dugu, pod uticajem dužničke krize i recesije u eurozoni, doveli su do bržeg smanjenja likvidnih sredstava u odnosu na smanjenje kratkoročnih finansijskih obaveza, pada učešća likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pogoršanja koeficijenta krediti u odnosu na depozite, uzete kredite i subordinisani dug.

Međutim, i pored prisutnih navedenih negativnih trendova, likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te vrlo dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza, sa trendom blagog poboljšanja od kraja 2010. godine. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja finansijske krize u svijetu, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Takođe, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski zajmovi zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospijea.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijea.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijuća instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 09. 2013. godine najveće učešće od 73,7% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³⁸) s učešćem od 8,2%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁹, a nakon dužeg perioda poboljšanja, tokom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, što je trend koji se, sa nešto manjim intenzitetom, nastavio u 2011. godini i u prvom kvartalu 2012. godine, nakon čega ipak dolazi do zaustavljanja ovog negativnog trenda, te je struktura vrlo blago poboljšana krajem 2012. godine, što se nastavilo i u 2013. godini.

- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
	1	2	3	4	5	6	7	
Štednja i dep. po viđenju	4.983.292	44,8	4.805.480	43,8	5.143.146	45,9	96	107
Do 3 mjeseca	433.030	3,9	267.199	2,5	100.168	0,9	62	37
Do 1 godine	756.332	6,8	709.620	6,5	737.063	6,6	94	104
1. Ukupno kratkoročni	6.172.654	55,5	5.782.299	52,8	5.980.377	53,4	94	103
Do 3 godine	3.272.641	29,4	3.576.903	32,6	3.507.729	31,4	109	98
Preko 3 godine	1.679.380	15,1	1.601.799	14,6	1.701.216	15,2	95	106
2. Ukupno dugoročni	4.952.021	44,5	5.178.702	47,2	5.208.945	46,6	105	101
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.189.322	100,0	99	102

Ukupni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. godine povećani za 2% ili 228 miliona KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 4% ili 263 miliona KM, privatnih preduzeća za 4% ili 67 miliona KM, javnih preduzeća za 3% ili 28 miliona KM, te, sa druge strane, smanjenja depozita vladinih institucija za 14% ili 94 miliona KM i depozita bankarskih institucija za 5% ili 51 milion KM. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s učešćem kratkoročnih depozita od 53,4% i dugoročnih 46,6%, što je nešto lošije u odnosu na 12/2012. godine.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 3% ili 198 miliona KM, najvećim dijelom a vista depozita stanovništva i privatnih preduzeća. Dugoročni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. godine blago povećani za 0,6% ili 30 miliona KM kao posljedica povećanja depozita preko tri godine za 6%, najviše sektora stanovništva, dok je kod depozita do tri godine zabilježeno smanjenje od 2%, najviše kod depozita javnih preduzeća. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 61,0% na 62,8% i bankarskih institucija koji bilježi vrlo blago povećanje učešća sa 13,2% na 13,6%. Pored navedenih sektora značajan dugoročni izvor su i depoziti javnih preduzeća, sa smanjenjem učešća sa 12,1% na 9,0%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 67,5% imaju depoziti stanovništva, uz rast učešća od 1,9 procentnih poena, zatim depoziti javnih preduzeća 13,1%, uz nešto veće smanjenje učešća za 4,1 procentni poen. U periodu preko tri godine najveće učešće od 53,1% imaju depoziti stanovništva uz povećanje učešća za 2,3 procentna poena, a depoziti bankarskih

³⁸ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁹ Prema preostalom dospijeću.

institucija, nakon već duže vrijeme prisutnog trenda smanjenja, imaju učešće od 31% (na kraju 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9%; 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

- u 000 KM-

Tabela 35: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.184.070	46,6	4.941.325	45,1	5.234.200	46,8	95	106
7- 90 dana	917.917	8,3	908.834	8,3	697.902	6,2	99	77
91 dan do jedne godine	2.219.322	19,9	2.278.639	20,8	2.318.686	20,7	103	102
1. Ukupno kratkoročni	8.321.309	74,8	8.128.798	74,2	8.250.788	73,7	98	102
Do 5 godina	2.404.179	21,6	2.609.727	23,8	2.733.016	24,5	109	105
Preko 5 godina	399.187	3,6	222.476	2,0	205.518	1,8	56	92
2. Ukupno dugoročni	2.803.366	25,2	2.832.203	25,8	2.938.534	26,3	101	104
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.189.322	100,0	99	102

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 73,7%, ali da je prisutan trend vrlo blagog poboljšanja. U odnosu na kraj 2012. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 2% ili 122 miliona KM, uz smanjenje učešća sa 74,2 na 73,7%, dok su dugoročni depoziti povećani za 4% ili 106 miliona KM, uz povećanje učešća sa 25,8% na 26,3%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (93% dugoročnih depozita i 24,5% ukupnih depozita), dok negativan trend i značajnije smanjenje u posljednje dvije godine imaju depoziti sa preostalom ročnošću preko pet godina. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,2 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 09. 2013. godine cca 2,3 milijarde KM, odnosno nešto više od 44% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita. Stoga se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera.

Dodatno, supervizorska zabrinutost je pojačana zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 36: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	962.707	9,2	1.074.251	10,1	1.160.517	10,8	112	108
Kratkoročni krediti	2.287.597	21,8	2.472.571	23,2	2.373.058	22,1	108	96
Dugoročni krediti	7.237.367	69,0	7.119.302	66,7	7.227.422	67,2	98	102
UKUPNO KREDITI	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.760.997	100,0	102	101

U tri kvartala 2013. godine zabilježen je rast dugoročnih kredita od 2% ili cca 108 miliona KM, te pad kratkoročnih kredita od 4% ili 99 miliona KM. Međutim, dospjela potraživanja povećana su za visokih 8% ili cca 86 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 65% se odnosi na privatna preduzeća, 33% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 84,2% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 49,1%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 70,9% što je za 0,3 procentna poena manje u odnosu na kraj 2012. godine. Novčana sredstva su povećana za 5% ili 201 milion KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2012. godine, povećano je sa 26,4% na 27,4%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli. Prelazak na novu regulativu sa 31. 12. 2011. godine doveo je do značajnog povećanja iznosa ukupnih kredita što je imalo uticaja na pogoršanje pokazatelja: krediti u odnosu na depozite i uzete kredite, u odnosu na prethodne periode. U 2012. godini zabilježeno je dalje pogoršanje pokazatelja likvidnosti, uzrokovano smanjenjem novčanih sredstava radi povećanja kreditnih aktivnosti i izmirenja dospjelih kreditnih obaveza, dok je koeficijent kratkoročne finansijske obaveze/ukupne finansijske obaveze bio neznatno poboljšani radi bolje ročne strukture izvora, što je nastavljeno i u prvoj polovini 2013. godine. Međutim, povećanje depozita i novčanih sredstava u trećem kvartalu 2013. godine, dovelo je do blagog poboljšanja pokazatelja u odnosu na 31. 12. 2012. godine.

- u % -

Tabela 37: Koeficijenti likvidnosti

Koeficijenti	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ⁴⁰ / ukupna aktiva	28,9	26,8	27,8
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	49,0	46,2	48,1
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	69,1	68,9	68,8
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ⁴¹	84,3	88,1	88,1
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ⁴²	82,9	86,8	86,5

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2012. godini pogoršan, sa istim trendom u prvoj polovini 2013. godine, a koji je zaustavljen u trećem kvartalu 2013. godine. Sa 30. 09. 2013. godine ovaj pokazatelj je kod 12 banaka bio viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, to je kod ovih banaka rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća

⁴⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

⁴¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

⁴² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju pri on site kontrolama usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

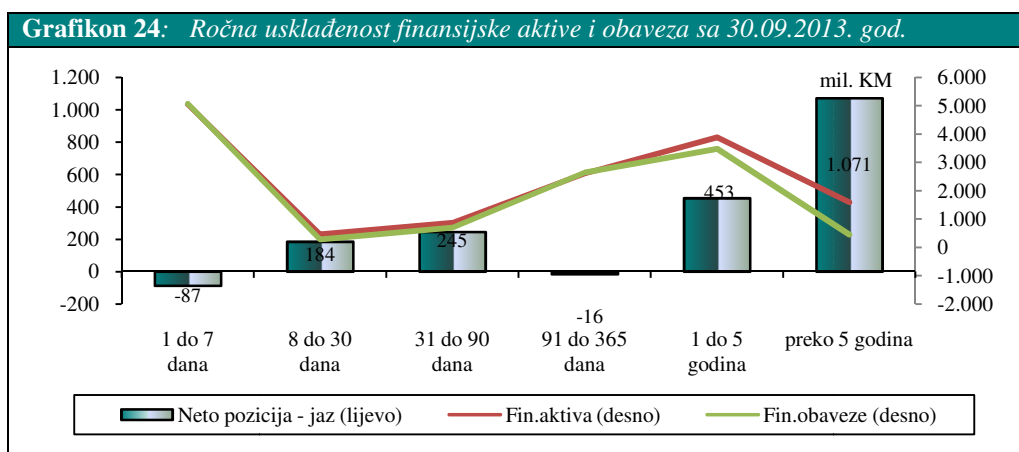
Banke su u 2013. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obavezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tabela 38: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.759.486	3.408.958	3.587.713	91	105
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.550.990	3.149.188	3.457.126	89	110
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.013.102	5.631.431	6.041.703	94	107
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.202.620	1.126.286	1.208.341	94	107
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	601.310	563.143	604.170	94	107
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.556.866	2.282.672	2.379.372	89	104
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.949.680	2.586.045	2.852.956	88	110

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospijeća ukupne finansijske aktive i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2012. godine.

Sa 30. 09. 2013. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka je bila veća od kratkoročnih obaveza za 325 miliona KM. U odnosu na kraj 2012. godine pozitivni jaz je veći za 17,5% što je za posledicu imalo da je i koeficijent pokrivenosti kratkoročnih obaveza blago povećan i iznosi 103,7%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 1,5%, a kratkoročne finansijske obaveze za 1%. U okviru kratkoročne finansijske aktive povećanje je zabilježeno kod novčanih sredstava, koja su veća za 5,1% ili 201 milion KM i novčanih pozajmica datih drugim bankama 1,3% ili 1 milion KM, dok je pad zabilježen kod kredita od 0,9% ili 37 miliona KM, ostale finansijske aktive 11,9% ili cca 18,5 miliona KM, aktive za trgovinu 1,2% ili 4,6 miliona KM i vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća 7,6% ili pet miliona KM. Finansijska aktiva preostalog roka dospjeća preko jedne godine je povećana za 1% ili 52 miliona KM, kao posljedica povećanja kredita za 1,4% ili 73 miliona KM i smanjenja vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća za 20% ili 21 miliona KM.

Na strani obaveza s rokom dospjeća do jedne godine, koje su ukupno povećane za blagih 1% ili cca 89 miliona KM, najveće povećanje se odnosi na depozite koji su veći za 1,5% ili 122 miliona KM i subordinisani dug koji je povećan za 32,4% ili 13,3 miliona KM, uz smanjenje obaveza po uzetim kreditima za 14,9% ili 36 miliona KM, uzetih pozajmica od drugih banaka koje su smanjene u 100% iznosu ili dva miliona KM, te smanjenje ostalih finansijskih obaveza od 2,9% ili 7,8 miliona KM. Obaveze s rokom dospjeća preko jedne godine su povećane za 1,5% ili cca 57 miliona KM, što je posljedica rasta depozita za 3,8% ili 106 miliona KM, obaveza po subordinisanim dugovima, koje su veće za 22,3% ili 32 miliona KM i ostalih finansijskih obaveza za 3,6% ili dva miliona KM, uz smanjenje obaveza po uzetim kreditima za 9,3% ili 83 milion KM.

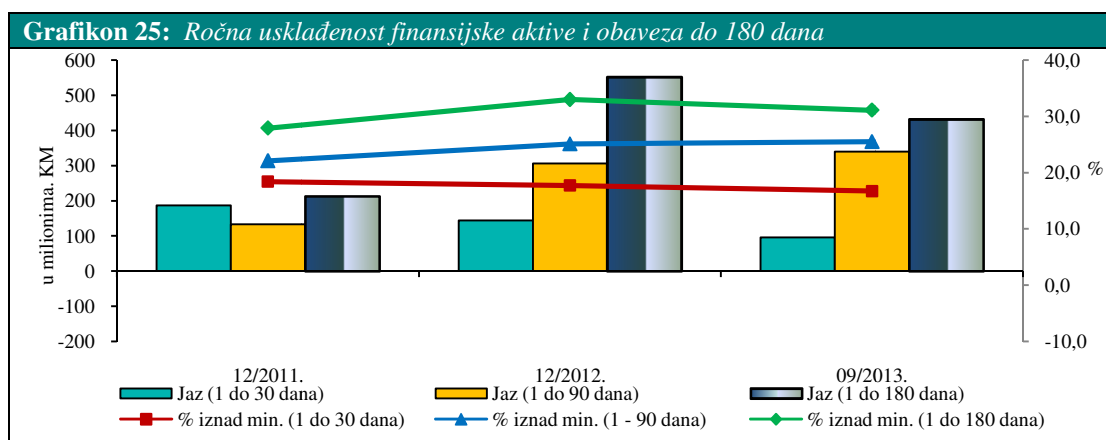
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴³.

- u 000 KM -

Tabela 39: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.748.473	5.490.582	5.709.321	96	104
2. iznos finansijskih obaveza	5.561.192	5.346.703	5.613.205	96	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	187.281	143.879	96.116	77	67
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,4%	102,7%	101,7%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	18,4%	17,7%	16,7%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.511.798	6.355.017	6.569.000	98	103
2. iznos finansijskih obaveza	6.378.807	6.048.777	6.228.530	95	103
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	132.991	306.240	340.470	230	111
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,1%	105,1%	105,5%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,1%	25,1%	25,5%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.522.305	7.454.731	7.551.930	99	101
2. iznos finansijskih obaveza	7.308.881	6.903.027	7.119.888	94	103
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	213.424	551.704	432.042	259	78
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,9%	108,0%	106,1%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	27,9%	33,0%	31,1%		

⁴³ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 09. 2013. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

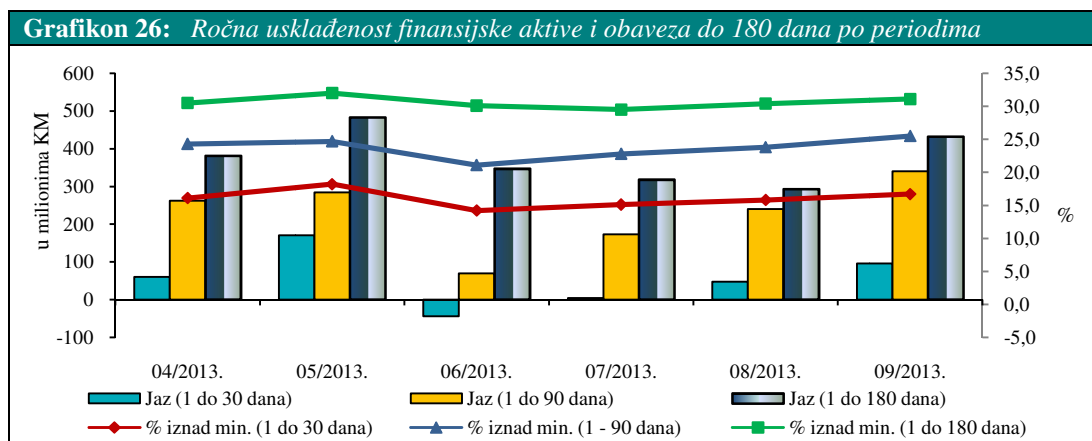

Nakon što je sa 31. 12. 2010. godine iznos finansijskih obaveza bio veći od iznosa finansijske aktive, i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, u 2011. godini dolazi do poboljšanja ročne usklađenosti. Na kraju 2011. godine, finansijska aktiva u sva tri intervala bila je veća od finansijskih obaveza, a ostvareni procenti ročne usklađenosti bili su iznad propisanog minimuma za 18,4% u prvom intervalu, 22,1% u drugom i 27,9% u trećem. Trend poboljšanja ročne usklađenosti nastavljen je i u 2012. godini, tako da je sa 31. 12. 2012. godine finansijska aktiva također bila veća od finansijskih obaveza u sva tri intervala dospijuća, uz nešto veće poboljšanje pozicija likvidnosti u intervalu do 90 i do 180 dana, dok je pozitivni jaz u intervalu do 30 dana bio ipak nešto manji u odnosu na 31. 12. 2011. godine. Ostvareni procenti ročne usklađenosti su, kao i na kraju 2011. godine, bili iznad propisanog minimuma, i to za 17,7% u prvom intervalu, 25,1% u drugom i 33,0% u trećem intervalu.

Sa 30. 09. 2013. godine, u intervalu dospijuća do 30 dana je zabilježeno smanjenje pozitivnog jaza zbog većeg povećanja finansijskih obaveza, prvenstveno depozita i ostalih finansijskih obaveza, od rasta finansijske aktive (novčana sredstva i krediti), dok je poboljšanje zabilježeno u intervalu do 90 dana, zbog većeg rasta finansijske aktive (3,4%), prvenstveno novčanih sredstava i kredita, od rasta finansijskih obaveza (3,0%), najviše depozita i ostalih obaveza. Nešto niži pozitivan jaz je zabilježen i u intervalu do 180 dana, zbog većeg rasta finansijskih obaveza, uzrokovanog rastom depozita i ostalih finansijskih obaveza koji je kompenziran smanjenjem obaveza po uzetim kreditima, dok je finansijska aktiva zabilježila manji rast, zbog smanjenja iznosa kredita.

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su u prvom i trećem intervalu nešto niži nego na kraju 2012. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 16,7%, u drugom za 25,5% i u trećem intervalu za 31,1%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu april-septembar 2013. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog smanjenja depozita i loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁴ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.⁴⁵

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih

⁴⁴ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

⁴⁵ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 09. 2013. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 11,7% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2012. godine 13,4% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 47,1% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2012. godine 48,2% ili 7,2 milijarde KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 40: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno) ⁴⁶										
Opis	31.12.2012.				30.09.2013.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.050	13,8	1.568	18,6	846	11,2	1.324	15,9	81	84
2. Krediti	39	0,5	57	0,7	49	0,6	61	0,7	126	107
3. Krediti s val. Klauzulom	6.202	81,4	6.435	76,2	6.329	83,7	6.536	78,6	102	102
4. Ostalo	325	4,3	383	4,5	341	4,5	397	4,8	105	104
Ukupno (1+2+3+4)	7.616	100,0	8.443	100,0	7.565	100,0	8.318	100,0	99	99
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.220	70,1	5.888	72,3	5.187	70,8	5.830	72,9	99	99
2. Uzeti krediti	1.058	14,2	1.079	13,3	953	13,0	969	12,1	90	90
3. Dep. i kred. s val. klauz.	915	12,3	915	11,2	860	11,7	860	10,8	94	94
4. ostalo	250	3,4	259	3,2	333	4,5	341	4,2	133	132
Ukupno (1+2+3+4)	7.443	100,0	8.141	100,0	7.333	100,0	8.000	100,0	99	98
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	153		153		123		136			
2. Pasiva	235		349		168		258			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	90		106		188		195			
%	5,2%		6,2%		10,7%		11,1%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	24,8%		23,8%		19,3%		18,9%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁴⁷ dominantno je učešće EURO od 69,4%, što je niže od učešća 31. 12. 2012. godine (70,4%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,41 milijardi KM na 1,24 milijarde KM. Učešće EURO u obavezama od 90,7% je za 0,4 procentna poena više nego na kraju 2012. godine, iako postoji blagi pad nominalnog iznosa sa 6,5 na 6,4 milijarde KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit) i obaveza⁴⁸, koji je posebno značajan u aktivi (78,6% ili 6,5 milijardi KM) i nominalno je na približno istom nivou

⁴⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM).

⁴⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

u odnosu na 31.12.2012. godine (76,2% ili 6,4 milijarde KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 21,4% ili 1,8 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 14,9% ili 1,3 milijarde KM i ostale valute 6,6% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2012. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 6,4 milijarde KM su imali učešće od 76,2%, a ostale stavke u EURO 16,7% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (9,7 milijardi KM), cca 67,4% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (96,8%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,0 milijardi KM) najveće učešće od 80,9% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza znatno manji i iznosi 10,8% ili 0,8 milijardi KM (na kraju 2012. godine učešće obaveza u EURO bilo je 80,2% ili 6,5 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 11,2% ili 0,9 milijardi KM).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2013. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30.09.2013. godine dugu deviznu poziciju imalo je 14 banaka, a kratku poziciju tri banke. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 11,1% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 18,9 procentnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 10,7% što je za 19,3 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je početkom 2013. godine donijela Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, čime je isplata dividendi vezana za postojanje kapitalnog zaštitnog amortizera u iznosu od 2,5% u odnosu na propisanu minimalnu stopu adekvatnosti kapitala i stopu osnovnog kapitala banka u odnosu na rizičnu aktivu. U okviru realizacije aktivnosti na implementaciji Strategije, odnosno Revizije Strategije za uvođenje Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala (Bazel II), FBA je u saradnji sa Agencijom za bankarstvo Republike Srpske i uz tehničku pomoć USAID-a, pripremila radne nacрте : Odluke o politici i praksi naknada zaposlenicima banke, Odluke o procjeni podobnosti članova organa banke i Odluke o savjesnom postupanju članova organa banke. Navedene Odluke usvojene su u avgustu ove godine (Sl novine F BiH br.60/13).

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu treba:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijediti saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
  - izmijeniti regulativu o kapitalu u cilju kvalitativnog i strukturalnog jačanja kapitala i usklađivanja sa kapitalnim zahtjevima Basel II/III;
  - pripremiti i usvojiti plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
  - razviti i implementirati alat „Sistem ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
  - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
  - unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka.
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ulagati napore za ubrzanje okončanja postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u decembru 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, mikrokreditnih organizacija, društava koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, itd.;

- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama/Zakona o kreditnim institucijama;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- pripremanju za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti povjerenaca i žiranta, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- pripremi i ažuriranju svojih planova vanrednih mjera;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-02V-9/13

Sarajevo, 12.12.2013. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 3.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Izveštaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH
PRILOG 7.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.09.2013.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	ALEXANDER PICKER
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25.	033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	SENAD REDŽIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.378.076	3.962.581	4.164.010
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	528.721	625.188	590.159
1b	Kamatonski računi depozita	3.849.355	3.337.393	3.573.851
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	300.228	375.032	370.420
3.	Plasmani drugim bankama	79.940	78.522	79.420
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	10.487.671	10.666.124	10.760.997
4a	Kreditni	9.524.844	9.591.819	9.600.431
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	120	54	49
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	962.707	1.074.251	1.160.517
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	158.237	173.435	147.298
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	503.802	491.370	486.405
7.	Ostale nekretnine	36.947	30.123	32.427
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	42.186	24.756	23.627
9.	Ostala aktiva	281.891	255.247	237.209
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti*	1.005.659	1.066.424	1.126.557
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	931.946	1.007.459	1.066.568
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	73.713	58.965	59.989
11.	UKUPNA AKTIVA	15.263.319	14.990.766	15.175.256
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	11.124.675	10.961.001	11.189.322
12a	Kamatonski depoziti	10.128.147	9.281.938	9.225.637
12b	Nekamatonski depoziti	996.528	1.679.063	1.963.685
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	1.762	1.752	1.723
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	1.762	1.752	1.723
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	2.000	
15.	Obaveze prema vladi			
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.319.299	1.141.561	1.021.875
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	387.585	244.160	207.666
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	931.714	897.401	814.209
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	206.159	186.675	232.104
18.	Ostale obaveze	529.359	480.402	455.097
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.183.254	12.773.391	12.900.121
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.059	26.059	11.959
21.	Obične dionice	1.167.513	1.175.547	1.166.633
22.	Emisiona ažia	136.485	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	128.065	128.065	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	376.102	453.269	552.717
24.	Kursne razlike			
25.	Ostali kapital	81.681	110.281	91.607
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	292.225	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.080.065	2.217.375	2.275.135
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +27)	15.263.319	14.990.766	15.175.256
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	671.241	661.321	646.889
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	15.934.560	15.652.087	15.822.145

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30.09.2013. godine**

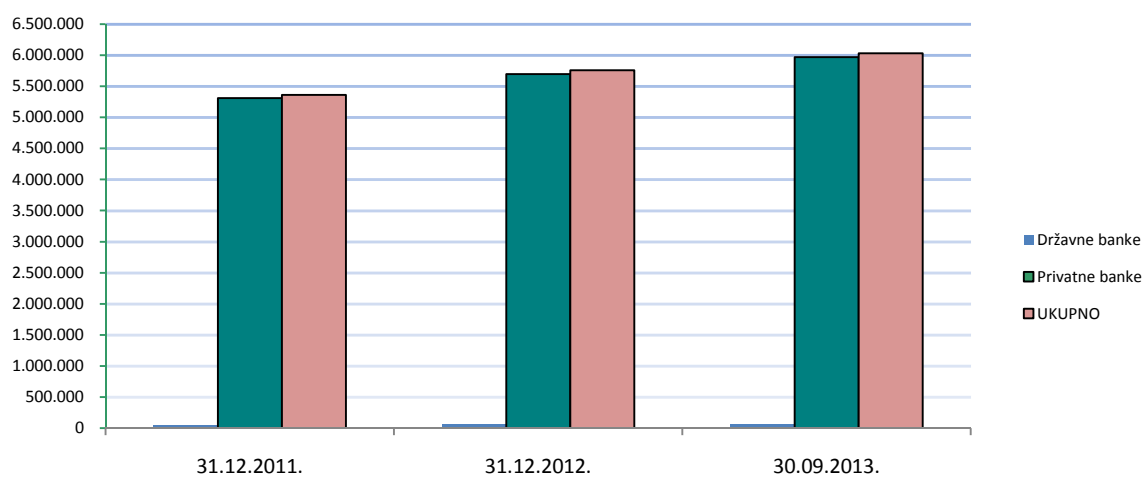
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	255.620	1,68%	191.966	1,78%	142.912	1,28%	306
2	BBI BANKA dd SARAJEVO	487.805	3,21%	327.166	3,04%	352.790	3,15%	1.775
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd MOSTAR	1.277.395	8,42%	876.644	8,15%	852.820	7,62%	-35.353
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	1.349.005	8,89%	1.107.879	10,30%	883.475	7,90%	13.133
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	193.313	1,27%	90.328	0,84%	138.984	1,24%	1.431
6	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	71.760	0,47%	39.634	0,37%	46.340	0,41%	869
7	MOJA BANKA dd SARAJEVO	160.932	1,06%	117.316	1,09%	135.348	1,21%	-1.030
8	NLB BANKA dd TUZLA	813.399	5,36%	620.384	5,77%	630.993	5,64%	3.921
9	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	181.930	1,20%	136.385	1,27%	131.090	1,17%	-10.921
10	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	344.352	2,27%	290.620	2,70%	240.470	2,15%	619
11	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	3.767.297	24,83%	2.426.138	22,55%	2.897.422	25,89%	54.127
12	SBERBANK BH dd SARAJEVO	806.557	5,31%	664.822	6,18%	630.396	5,63%	3.063
13	SPARKASSE BANK d.d. SARAJEVO	952.961	6,28%	791.782	7,36%	810.042	7,24%	8.257
14	UNION BANKA dd SARAJEVO	265.621	1,75%	119.338	1,11%	208.562	1,86%	772
15	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	3.581.135	23,60%	2.498.538	23,22%	2.638.170	23,58%	48.907
16	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	304.661	2,01%	194.842	1,81%	244.565	2,19%	-1.867
17	ZIRAATBANK BH dd SARAJEVO	361.513	2,38%	267.215	2,48%	204.943	1,83%	3.673
	UKUPNO	15.175.256	100,0%	10.760.997	100,0%	11.189.322	100,0%	91.682

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.
Državne banke	50.259	58.050	63.907
Privatne banke	5.311.178	5.698.300	5.967.138
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	6.031.045

PRILOG 5

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.09.2013. godine**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Re dbr	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.060.492	276.954	23.129	10.580	1.903	2.373.058
2.	Dugoročni krediti	6.102.987	604.368	257.990	172.364	10.494	7.148.203
3.	Ostali plasmani	186.729	2.451	16	149	1.403	190.748
4.	Obračunata kamata i naknada	38.035	6.562	2.735	9.509	26.837	83.678
5.	Dospjela potraživanja	56.657	40.706	40.441	342.842	649.249	1.129.895
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	259		365	317	29.681	30.622
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	259.647	4.227	4.128	2.678	26.075	296.755
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	8.704.806	935.268	328.804	538.439	745.642	11.252.959
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	170.301	86.305	82.795	315.270	745.642	1.400.313
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	105.617	79.824	87.455	213.608	640.053	1.126.557
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	102.691	48.713	31.200	125.889	105.534	414.027
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	80.004	34.380	23.698	84.502	56.417	279.001
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						157.684
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						5.048.854
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						16.301.813

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	2.928.707
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	1.152.091
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	504.042
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	6.706
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	16.558
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	134.673
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim bezuslovnim garancijama plativim na prvi poziv	306.077
	UKUPNO pozicija 14	5.048.854
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	189.677

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.09.2013. godine

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	355.728	42.676	1.811	100		400.315
2.	Činidbene garancije	498.199	92.508	874	1.118	275	592.974
3.	Nepokriveni akreditivi	44.848	7.034				51.882
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.256.671	96.320	2.799	1.294	853	1.357.937
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	11.054	288		109	10	11.461
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	2.166.500	238.826	5.484	2.621	1.138	2.414.569
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	42.294	14.818	1.532	1.441	1.137	61.222
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	19.429	3.422	760	509	638	24.758
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	26.389	12.442	1.263	1.140	503	41.737
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	22.530	11.377	1.106	1.348	372	36.733
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						7.039
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						361.608
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						2.776.177
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjeđenih novčanim depozitom						51.878

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	30.09.2011.	30.09.2012.	30.09.2013.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	19.119	3.353	1.664
2)	Plasmani drugim bankama	4.161	2.677	1.470
3)	Kreditni i poslovi lizinga	567.062	546.598	526.568
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	4.072	4.611	5.627
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	89	181	184
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	0	0	0
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	42.793	47.597	48.299
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	637.296	605.017	583.812
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	172.150	163.678	154.611
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	3	16	275
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	35.184	29.050	16.477
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	9.016	8.507	6.767
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	3.434	2.701	2.025
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	219.787	203.952	180.155
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	417.509	401.065	403.657
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	34.870	34.784	32.568
b)	Naknade po kreditima	4.636	4.712	4.989
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	18.645	18.456	18.478
d)	Naknade za izvršene usluge	133.324	136.970	144.146
e)	Prihod iz poslova trgovanja	478	810	4.017
f)	Ostali operativni prihodi	67.433	32.635	30.375
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	259.386	228.367	234.573
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost.vrijed.usklad*	206.140	93.718	111.933
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	53.318	55.089	56.053
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	259.458	148.807	167.986
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	186.587	184.611	183.273
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režijske	118.515	118.620	114.689
3)	Ostali operativni troškovi	70.843	66.603	80.564
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	375.945	369.834	378.526
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	635.403	518.641	546.512
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	100.086	117.089	140.889
5.	GUBITAK	58.594	6.298	49.171
6.	POREZI	-20	-35	-36
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA.	0	0	0
9.	NETO-DOBIT (4.-6.+7.-8. ili 7.-5.-6.-8.)	100.066	117.054	140.853
10.	NETO-GUBITAK (5. -6.-7.+8 ili 6+8-4-7)	58.594	6.298	49.171
11.	FINANSIJSKI REZULTAT	41.472	110.756	91.682

*Po staroj metodologiji (do 12.2011.godine) pozicija: Troškovi rezervi za opći kred.rizik i potencijalne kreditne gubitke

PRILOG 7

IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH AKTIVNI BILANS

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.177.932	1.185.966	1.158.094
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	136.485
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	192.752	101.836	109.525
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	262.501	309.179	362.664
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	225.861	167.825	193.140
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	2.008.081	1.913.841	1.972.458
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	251.187	120.740	112.610
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	49.171
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	156	156
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	49.447
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	353.960	191.304	211.384
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.654.121	1.722.537	1.761.074
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	3.090	3.090	3.091
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	212.248	211.433	212.592
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	62.564	67.243	29.945
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	139.754	120.264	165.693
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	49.312	65.070	47.160
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	466.968	467.100	458.481
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	18.408	3.043	2.909
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	85	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	19.386	95.720	164.021
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.5.)	37.794	98.848	166.930
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.083.295	2.090.789	2.052.625
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.962.026
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERISANI RIZICI B+C+D	12.252.929	12.052.699	11.943.344
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:E.) X 100	17,00%	17,34%	17,20%

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	57	62	65
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	235	247	272
3	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	72		
4	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	647	579	541
5	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	525	537	521
6	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	173	166	166
7		71	71	72
8	MOJA BANKA dd SARAJEVO	171	151	161
9	NLB BANKA dd TUZLA	471	456	448
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	90	85	
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	191	179	177
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	427	344	342
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.576	1.552	1.540
14	SBERBANK BH dd SARAJEVO	329	360	408
15	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	432	452	461
16	UNION BANKA dd SARAJEVO	177	183	203
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.338	1.305	1.280
18	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	229	230	225
19	ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	158	171	227
	UKUPNO	7.369	7.130	7.109